Het Bruujsel

Vogelwacht Uden

Meer dan alleen vogels kijken

Inventarisatiewerkgroep

De Inventarisatiewerkgroep organiseert diverse vogeltellingen in ons werkgebied. Deze inventarisaties hebben tot doel een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de vogelstand in een bepaald gebied, de verkregen resultaten worden beschikbaar gesteld aan diverse instanties.

Zwaluwenwerkgroep

Sinds 1986 heeft de Vogelwacht een kunstmatige oeverzwaluwwand op 'Hemelrijk' te Volkel. De werkgroep inventariseert de daar en elders broedende Oeverzwaluwen. Daarnaast wordt onderhoud uitgevoerd aan alle oeverzwaluwwanden. Ook wordt onderzoek naar Huiszwaluwen gedaan, plaatst de werkgroep kunstnesten voor deze soort en geeft voorlichting aan bewoners.

Werkgroep Uilen

Het plaatsen en onderhouden van nestkasten in kerken, boerderijen en schuren is een van de belangrijkste taken van deze werkgroep. Alle broedgegevens worden zorgvuldig geregistreerd en aan de betreffende instanties doorgegeven. Daarnaast is het geven van advies en voorlichting over de bescherming van uilen een belangrijke activiteit.

Nestkastenwerkgroep

Deze werkgroep verschaft nestgelegenheid aan vogels en dan met name holenbroeders, zoals Koolmees, Pimpelmees, Zwarte Mees, Boomklever en Bonte Vliegenvanger. Op dit moment heeft de werkgroep het beheer over zo'n 700 nestkasten. Tevens inventariseren en administreren we alle broedgevallen in deze nestkasten.

Ravenwerkgroep

De twee Maashorstraven waren in 2012 de eerste broedende Raven sinds negentig jaar in Noord-Brabant. Deze iconen van de Maashorst worden elk jaar op de voet gevolgd door leden van de werkgroep. In samenwerking met de Raven Werkgroep van de Werkgroep Roofvogels Nederland worden de jongen geringd en terugmeldingen verzameld om zo een goed beeld van de verspreiding te krijgen.

Werkgroep Trektellen

Elk jaar vanaf 1 augustus tot en met 1 december worden op de telpost op de Brobbelbies alle overtrekkende vogels geteld. Deze dagelijkse telling is van zonsop- tot zonsondergang. Hierdoor wordt een prachtig beeld verkregen van de jaarlijkse vogeltrek over de Maashorst. Daarnaast is het ook een gezellige ontmoetingsplek voor al onze leden.

Werkgroep Senioren

Een actieve groep senioren die iedere maandagmorgen gaat wandelen voor het sociale contact, maar ook om vooral samen van de natuur te genieten. Daarnaast wordt assistentie verleend bij het maken van nestkasten en bij het uitvoeren van inventarisatiewerkzaamheden. De minimum leeftijd voor deelname aan deze werkgroep is 55 jaar.

Roofvogelwerkgroep

Naast het inventariseren van roofvogels in Uden en omgeving, wordt aandacht besteed aan het maken en plaatsen van nestkasten of horsten, alsmede het controleren en registreren ervan. Verder is assisteren bij het jaarlijks ringen van jonge roofvogels ook een taak van deze groep.

Jeugdvogelwacht

De Jeugdvogelwacht is echt een bruisende werkgroep van Vogelwacht Uden. Zij is bedoeld voor jongeren tussen de acht en vijftien jaar en heeft als doel de jeugd kennis te laten maken met alle facetten van de natuur. Samen ontdekken, ervaren en vooral genieten is daarbij het uitgangspunt. Onze jeugdleden gaan 'echt naar buiten'!

Werkgroep Publiciteit

Vier maal per jaar verschijnt ons clubblad 'Het Bruujsel' waarin leden elkaar op de hoogte houden. De redactie en opmaak van dit blad en van andere publicaties gebeurt door de werkgroepleden. Ook zorgen ze regelmatig voor publiciteit in de media. Daarnaast beheert deze werkgroep de website, WhatsApp groepen, Twitter en houden ze de Facebookpagina actueel.

Stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden

Deze zelfstandige stichting waarin Vogelwacht Uden participeert houdt zich bezig met het behoud, herstel en ontwikkeling van kleine landschapselementen in de omgeving van Uden. Hiertoe worden o.a. wilgen geknot, elzensingels teruggezet en poelen gegraven.

Natuur & Milieu

Een gezamenlijke werkgroep met het IVN-Uden en de sVLU. Het doel van deze werkgroep is om natuur- en milieuplannen van o.a. gemeenten rond de Maashorst of de provincie te toetsen en van commentaar te voorzien. Kansen en bedreigingen op natuurgebied worden besproken en waar nodig wordt direct actie ondernomen.

Vogelwacht Uden
Meer dan alleen vogels kijken

Het Bruujsel

Nummer 2
Juni 2018

info@vogelwachtuden.nl ● www.vogelwachtuden.nl

Voorzitter
Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28
5401 PK Uden
0413-269804
jwhermans@kpnmail.nl

Secretaris
José Escher
Kruisstraat 13
5388 CH Nistelrode
0412-650180
secretariaat@vogelwachtuden.nl

Penningmeester
Anita van den Acker
Raam 523
5403 TM Uden
0413-253151

Bestuursleden
Peter van de Braak
John Opdam
Mignon van den Wittenboer

Bankrelatie
ABN-AMRO Uden
IBAN NL93ABNA0609968254

Clubgebouw
De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden
(bij Kinderboerderij)

Redactieleden
Martien van Dooren
John Hermans
Jan-Willem Hermans
Dick Slaa
Mignon van den Wittenboer

Correctie
Tineke Huijs
tenphuijs@home.nl

Eindredactie, opmaak en kopij
Mignon van den Wittenboer
Stoppelveldseweg 1A
5473 RR Heeswijk-Dinther
0413-785338
bruujsel@vogelwachtuden.nl

Drukwerk, omslag en afwerking
Graphiset B.V. te Uden

Verspreiding
Lies Schoenmakers (coördinatie)
Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

'Het Bruujsel' verschijnt vier maal per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt voordat we daar toestemming voor hebben gegeven. Men dient dan wel Het Bruujsel als bron te vermelden. © *Vogelwacht Uden e.o.*

Inhoudsopgave

Van de redactie
Mignon van den Wittenboer 3

Mededelingen bestuur
José Escher 4

Vogelvierdaagse
Jan-Willem Hermans 5

Vogelreis Armenië
John Hermans 7

Oplevering nieuw landschapspark
Jan-Willem Hermans 9

Bijzondere waarnemingen
Peter van de Braak 10

Excursie Mallorca
Jan-Willem Hermans 11

Kom over de (knuppel)brug
Jan-Willem Hermans 22

Voor u gelezen
John Hermans 24

Vogel in de Maashorst 'de Grauwe Gors'
Jan-Willem Hermans 29

Excursie Farne Islands
Martien van Dooren 31

Luider
Bart Gras 33

Eidooier
Peter van de Braak 34

Uitgelicht 'zwem- of grondeleenden'
Dick Slaa 36

Big Day
Jan-Willem Hermans 47

Sluitingsdatum kopij voor het volgende Bruujsel is op 1 september 2018!

Van de redactie

Misschien is het wel niemand opgevallen, maar dit keer valt het Bruujsel door omstandigheden ruim een week later op jullie deurmat dan eigenlijk de planning is. Die omstandigheden waren niet voorzien, zeker niet leuk en had ik graag voorkomen. Afgelopen week vond ik mezelf terug achter de laptop met naast me een schaaltje met stukjes fruit, een glas sap met een rietje en mijn vader die iets of wat scheefgezakt in de stoel naast me zit. Niet zozeer om aanwijzingen te geven bij de opmaak van het Bruujsel, iets wat hij in zijn jonge jaren zeker gedaan zou hebben, maar omdat hij door zijn mentale en fysieke toestand niet langer alleen gelaten kan worden. Dus combineer ik werk, gezin en alles wat ik voor de Vogelwacht doe met inmiddels vele uren mantelzorg.
Gelukkig tijdelijk: morgen gaat papa in een zorginstelling wonen en heb ik daarna nog een paar dagen om de (al uitgestelde) deadline bij Graphiset te halen. Mijn interesse voor redactiewerk en vormgeving heb ik van papa; in mijn jeugd was hij hoofdredacteur van 'Het Lopend Vuurtje' het partijblad van de lokale PvdA dat vanwege de ludieke en soms opruiende artikelen stiekem zeker zo vaak door CDA-leden werd gelezen als de eigenlijke doelgroep. Ik kan me de lange avonden dat hij en andere redactieleden met veel humor zaten te brainstormen over de invulling van de volgende uitgave nog steeds voor de geest halen. Heerlijk vond ik het als kind, om te zien hoe na al die avonden de met de hand in elkaar geplakte layout met een reprocamera overgezet werd op aluminium platen. Die platen werden daarna door mijn moeder (!) vakkundig op de rollen van een offsetpers aangebracht. De gitzwarte inkt werd handmatig gemengd en tot diep in de nacht rolden de laatste vellen van de drukpers. Na school hielp ik dan met het sorteren en nieten van het blad, mijn vingertoppen soms zwart van de nog verse inkt. Andere tijden… wat zou papa genoten hebben van de mogelijkheden die tegenwoordig opmaakprogramma's en Photoshop bieden.
Met één hand scroll ik nu door de artikelen in dit nummer om typefouten te zoeken, foto's te verschuiven, de puntjes op de 'i' te zetten en met mijn andere hand wrijf ik over die van papa. Stop hem even een rietje in zijn mond en geef hem stukjes fruit. Ik denk dat hij dit Bruujsel graag gelezen had, en weet eigenlijk ook wel welke kritiek hij zou hebben. Zoals hij zich vroeger druk maakte over sociale omstandigheden en de macht van de landbouwlobby, zou ik dat ook moeten doen. Kritisch zijn over alles wat ik om me heen zie gebeuren, de plastificering van het buitengebied, de afname van insecten en de daarmee gepaard gaande afname van vogelpopulaties. Het gaat gruwelijk mis met de natuur en in het Bruujsel zie ik vooral verhalen over de vele soorten die we op excursies zien. Zeker mooi en interessant, toch zou het van mij veel kritischer mogen.
We zullen als Vogelwacht èn grootste natuurclub in de regio de boodschap uit moeten dragen dat het echt twee voor twaalf is voor de natuur. Dat we geen genoegen nemen met her en der een beetje lapwerk. En zowel het publiek als de politiek ervan overtuigen wat er echt nodig is om op lange termijn nog van vogels te kunnen genieten. Ik hoop dat jullie daarover mee willen denken en vooral aan mee willen werken, het zou mooi zijn als we daar meer in zouden bereiken.

Mignon van den Wittenboer

Mededelingen Bestuur

Beste Vogelwachters,
Als ik dit stukje zit te schrijven is het eigenlijk veel te mooi weer om binnen te zitten. Maar ik heb het al een paar keer uitgesteld dus dan moet ik nu toch maar de daad bij het woord voegen. Daarnaast zijn we vanochtend nog met een aantal leden in de Maashorst wezen wandelen, dus ik mag zeker niet mopperen.

Net als andere jaren kijken we zo rond de zomer terug op de eerste helft van ons verenigingsjaar. De eerste helft van dit jaar is niet heel anders verlopen dan andere jaren. Weer volop wandelingen, lezingen, excursies, etc. Sinds lange tijd hebben we dit jaar geen meerdaagse voorjaarsexcursie in Nederland gehad maar wel een weekend naar de **Farn Eilanden.**

De gebruikelijke **buitenlandexcursie** ging dit jaar naar Mallorca en de 24 leden die mee zijn geweest hebben weer volop genoten. Het uitgebreide verslag van deze reis is verderop in dit Bruujsel te lezen. Ook dit jaar wordt er weer geïnventariseerd. Graag willen we een compliment geven aan alle leden die hier weer aan meedoen. Inventariseren volgens de BMP methode is een leuke en zeer nuttige activiteit maar tegelijkertijd ook erg tijdrovend. Dit wordt nog wel eens vergeten. Dus chapeau voor alle leden die hier weer veel tijd instoppen.

De **vogelvierdaagse** willen we nog even apart benoemen. Dit nu al jaren terugkerende 'evenement' organiseren we in het kader van de nationale vogelweek. Dit jaar hadden we met 220 een record aantal deelnemers. Gelukkig hebben vele gidsen en leden gehoor gegeven aan onze oproep om mee te lopen zodat we alle deelnemers één of meerdere mooie wandelingen konden bezorgen. Via de vogelbescherming zijn we op de hoogte gehouden van de reacties van de deelnemers. Het is erg leuk om te lezen dat de overgrote meerderheid de wandelingen bovengemiddeld heeft gewaardeerd. Dit is gelukt dankzij onze enthousiaste en deskundige gidsen. Hiervoor onze welgemeende en hartelijke dank! Voor ons als bestuur is deze waardering een mooie motivatie om van deze gebeurtenis een echte traditie te gaan maken.

In de tweede helft van het seizoen staan de gebruikelijke wandelingen, excursies en dialezingen op de agenda. Op 1 augustus start het **trektelseizoen** weer en zal de keet opnieuw bij de telpost aan de Palmvenseweg worden geplaatst. De herfstexcursie gaat dit jaar naar Vlieland. Dat dit eiland een grote aantrekkingskracht heeft op onze leden was snel duidelijk want de inschrijving was in een mum van tijd vol. Gelukkig heeft Martien het aantal bedden van 24 naar 35 weten te verhogen. Dus we hebben gelukkig niemand hoeven teleurstellen. Maar aanmelden voor deze excursie kan nu niet meer. Het laatste weekend van oktober gaan we twee dagen naar Diepholz in Duitsland om Kraanvogels te kijken. Een uitnodiging voor deze excursie zal worden rondgestuurd.

Vogelwacht Uden e.o. bestaat 35 jaar

Voordat we aan de tweede helft van het seizoen beginnen sluiten we de eerste helft van ons verenigingsjaar af met een feestavond. Als vereniging bestaan we 35 jaar en dat willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan. De feestavond zal op 7 juli in de Groenhoeve worden gehouden. Met een hapje, een drankje en muziek van een dj uit onze eigen achterban verwachten we dat het een gezellige clubavond zal worden. Partners die geen lid zijn, zijn deze avond ook van harte welkom. Voor deze avond moet je jezelf opgeven en een uitnodiging daarvoor is ondertussen rondgestuurd.
Dan tot slot welkom aan Geertrude van den Elzen uit Veghel als nieuw lid van onze vereniging.

Namens het bestuur een mooie zomer en een prettige vakantie toegewenst.

José Escher

Vogelvierdaagse

13 t/m 16 mei 2018

Elk jaar organiseert Vogelbescherming Nederland in de tweede week van mei een Nationale Vogelweek. Het is de bedoeling dat vogelwerkgroepen in deze week zoveel mogelijk activiteiten organiseren gericht op de vogels in de natuur. Dit kunnen lezingen zijn, maar ook wandelingen. Wij doen als club al vele jaren mee met dit leuke initiatief in de vorm van een zogenaamde vogelvierdaagse. Deze vogelvierdaagse startte dit jaar op zondagmorgen 13 mei en ging door op maandagavond, dinsdagavond en de afsluitavond, woensdag 16 mei.

Martien van Dooren

We kunnen wel stellen dat het een groot succes was. Maar liefst 220 personen zijn gedurende deze vier wandelingen rond geleidt in ons prachtig gebied de Maashorst. Gelukkig hebben we een aantal kundige gidsen, zodat de groepjes telkens uit zo'n tien personen bestonden. Ook de telescopen zijn dankbare zaken bij het bestuderen van de vogels. Zondagmorgen om 9.00 uur zijn we gestart. De vooruitzichten waren niet zo goed, even voor negenen stond het nog te regenen. Dit weerhield zo'n 60 personen niet om toch te komen. En gelijk hadden ze. Tijdens de wandeling bleef het tot 13.00 uur nagenoeg droog. Verschillende groepen konden genieten van een prachtig paartje Grauwe Klauwieren. Ook de eerste doortrekkende Wespendieven werden mooi waargenomen.

Martien van Dooren

De blikvangers van de Maashorst, zoals Geelgors, Boompieper, Boomleeuwerik, Grasmus en Gekraagde Roodstaart zijn door de meesten wel gezien. Een fotograaf van het Brabants Dagblad liep op zondag een stuk mee en had moeite om naar zijn andere opdracht te gaan, zo leuk vond hij het. De volgende dag verscheen het verhaal en foto in het Brabants Dagblad, liefst een halve pagina groot. Hierdoor en uiteraard ook door onze gidsen, die boeiend kunnen vertellen over het gebied en zijn vogels, hadden we geen gebrek aan belangstelling in de avonden. Het weer werd ook elke avond beter en warmer.

Martien van Dooren

De deelnemers konden zich opgeven op de site van Vogelbescherming. Na afloop hebben deze deelnemers een enquête gekregen met vragen over hoe ze één en ander ervaren hebben. De antwoorden waren overwegend positief tot zeer positief. Enkele opmerkingen uit de beantwoording van de enquête:

"Geweldig, ik heb me ontzettend vermaakt en wat een mooi gebied."

"De kennis van alle gidsen was prima, fijn dat de grote groep werd opgedeeld in meerdere kleine. Super dat er een telescoop mee ging."

"Ik fiets hier bijna wekelijks, maar wist niet dat er zo'n verscheidenheid aan vogels leeft."

"Mooi aanbod aan vogels, deze avond 36 soorten gezien en gehoord."

"Alle lof voor de mensen die de excursie georganiseerd en begeleid hebben. Voor nieuwkomers zoals ik, is het erg fijn om iemand erbij te hebben die veel weet en veel informatie overbrengt. Onvoorstelbaar hoeveel de gidsen zien. Als je er alleen op uit trekt, zou ik nauwelijks vogels gezien hebben!!"

"Ontzettend mooi gevarieerd gebied en landschap. Veel verschillende soorten vogels en een boel die we nog nooit hadden gezien! We waren blij verrast en gaan zeker een keer terug!"

Nogmaals iedereen bedankt die hieraan heeft bijgedragen. Volgend jaar staat dit zeker weer op de agenda.

Jan-Willem Hermans

📷 *Martien van Dooren*

Vogelreis Armenië 15 - 22 mei 2018

Ik heb van 15 tot en met 22 mei 2018 Armenië bezocht. De reis was georganiseerd door Birding-breaks. Totaal waren we met negen personen. Het is niet het land dat bij de meeste personen bekend is om zijn vogelrijkdom, maar in een week tijd rond de 220 soorten zien is toch niet gek. Armenië ligt in de zuidelijke Kaukasus achter Turkije. Door de diversiteit aan landschappen zie je dat er veel soorten voorkomen. Zo heb je in Armenië hoog- en laaggebergte, steppe-achtige gebieden, loofbos, meren en visvijvers.
Per landschap wil ik jullie meenemen naar hetgeen wij gezien hebben. De eerste dagen hebben we doorgebracht in een loofbos. Hierbij heb je enkele typische soorten voor deze omgeving zoals de Groene Fitis, de Balkanvliegenvanger, vrij veel Middelste Bonte Spechten en soorten als de Goudvink en Appelvink. Bij een snelstromend beekje zagen we al snel een Grote Gele Kwikstaart en uiteraard een Waterspreeuw. Op wat open stukken rondom het beekje kom je overal Grauwe Klauwieren tegen en een enkele Roodkopklauwier. Hierna hebben we enkele steppe-achtige gebieden bezocht waar we telkens een vrij open kloof zijn ingelopen. Overal zie je Bijeneters die al bij de steile wandjes begonnen waren om hun nest uit te graven.

Grote Rotsklever. 📷 *John Hermans*

Iets dieper de kloof in zie je allerlei voor ons zeldzaamheden zoals Steenheggenmus, Grote Vale Spotvogel, Grote Rotsklever, Steenortolaan, Perzische Roodborst, Roodstaarttapuit. Soorten die wij nauwelijks ooit zien en hier met een beetje geluk allemaal te zien zijn.

Rode Rotslijster. 📷 *John Hermans*

In het laaggebergte hoopten we het Kaukasisch Korhoen te ontdekken maar helaas kregen we die niet te zien. Hier wel een aantal andere typische bergsoorten zoals Rode Rotslijster, Beflijster, Bergtjiftjaf, Steenheggenmus, Sneeuwvink en ook vrij veel Roodmussen.
Het hooggebergte hebben we tweemaal bezocht. Een tocht bestond uit een flinke trip met een aantal jeepjes die ons hoog in de bergen brachten en waar we het Kaukasisch Berghoen zagen, een andere tocht bracht ons op een hoogte van 3200 meter tussen de sneeuw. Hierbij zagen we onder andere Strandleeuweriken, Alpenheggenmus en Fraters.
Een groot gedeelte van Armenië wordt ingenomen door het meer van Sevan. Rond het meer rijdend vallen vooral de grote aantallen Witvleugelsternen op. Dit is verreweg de meest talrijke sternensoort gevolgd door Visdiefjes en Witwangstern. Waar iets riet of wat hout aanwezig is zie je meteen behoorlijke aantallen Kwakken, Kleine Zilverreigers, Koereigers, Blauwe Reigers, een en-

kele Ralreiger en Purperreiger, Aalscholvers en Armeense Meeuwen. Het is niet voor niets dat de Armeense Meeuw zo vernoemd is want het is met afstand de meest algemene meeuw in deze omgeving. Langs het meer is er ook een soort bergwand waar we heel goed de Oehoe hebben kunnen waarnemen. Verder zaten er Alpenkraaien, Alpenkauwen, Rotsmussen en in de gaten waren ook enkele Casarca's aan het broeden. Hier zagen we ook enkele groepen Roze Spreeuwen langs vliegen die graag in de omgeving van water vertoeven want enkele dagen later zagen we ook een aantal groepen rond de visvijver vliegen.
Over visvijver gesproken; Er ligt hier in Armenië een visvijvercomplex dat in de Russische tijd is aangelegd. Met toestemming mogen vogelaars dit gebied ook bezoeken. Het is een complex van ik denk wel zeven tot tien kilometer lang en een kilometer of vijf breed: groot dus.
Als eerste zagen we enkele Witstaartkieviten zitten die tussen de vele Steltkluten aan het broeden waren. Op de plas enkele steltlopers zoals Grutto, Kemphaan en Zwarte Ruiter en een aantal eenden zoals Krakeend, Tafeleend, Krooneend. Als laatste eend zagen we een paartje Witkopeenden, een soort die wereldwijd bedreigd wordt door zijn Amerikaanse neef de Rosse Stekelstaart. Deze is net wat agressiever en weet de Witkopeend te verdrijven uit de broedgebieden. Gelukkig niet in Armenië.
Tijdens de wandeling begon het licht te regenen waarna we snel de bus ingingen, maar vrijwel meteen werd er Menetries' Zwartkop geroepen waarbij iedereen weer snel buiten stond. Nadat we deze soort zeer goed hadden kunnen waarnemen vielen vooral de Oeverzwaluwen op die door de regen allemaal op de stroomdraden gingen zitten. Zover als je kijken kon, zagen we Oeverzwaluwen zitten. Ik schat dat er meer dan 10.000 exemplaren zaten. Een enkele keer vlogen ze weer allemaal van de draden om na enige tijd weer terug te keren. Dit is zeker zo mooi als het zien van een zeldzame soort. Even later zagen we nog een paartje Groene Bijeneters waarbij het mannetje enkele keren voedsel gaf aan het vrouwtje en als beloning mocht paren.
Alles bij elkaar een mooi land, vriendelijke mensen en een rustig land waar je op dit moment beter naar toe kunt gaan dan Turkije. In Turkije zie je toch dat de politieke situatie sterk aan het veranderen is.
Ik kan het jullie aanbevelen om er eens een keer naar toe te gaan. Het is wel een intensieve reis om in een week al deze gebieden te bezoeken maar uitrusten kun je altijd nog thuis.

John Hermans

Groene Bijeneter (boven) en Grote Vale Spotvogel (rechts).
John Hermans

Oplevering nieuw landschapspark

Het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (sVLU), het IVN Uden, de Vogelwacht Uden e.o. en de gemeente Uden hebben op zondag 3 juni 2018 het nieuwe landschapspark op Uden zuid geopend. Wethouder Franko van Lankvelt verrichtte de openingshandeling. Het landschapsparkje krijgt de naam 'De Meulenreek' naar de oude watergang door dit gebied. Deze naam is voorgedragen door Dhr. Van de Aa.

Volgens woordvoerder Willem Peters zijn dit soort parkjes essentiële ecologische groen-structuren, die je goed moet inrichten en beheren. Veldcoördinator Chris van Lieshout vult aan: "voor vele planten en dieren zijn groenstructuren in de woonomgeving van groot belang. Zo'n groenbuffer is in feite een stedelijk natuurgebiedje."

De Meulenreek

De heemkundekring is blij, dat de oude veldnaam "De Meulenreek" weer terugkomt in het Udense Landschap. De naam dateert van vroegere bewoners die de naam Meulenreek hadden en hun bezittingen hier hadden liggen. Het park is aangelegd met veel fruitbomen, zoals de Udense Zwarte. De watergang die er doorheen loopt is voorzien van enkele slikveldjes. Er zijn hooioppers gemaakt om muizen aan te trekken. In de buurt zijn als compensatie Steenuil- en Kerkuilenkasten geplaatst. Daarnaast is een kruidenrijk grasmengsel ingezaaid, zodat de bloemenpracht nu al geweldig is. Een gedeelte van het park wordt beweid met Kempische Heideschapen, kortom een aanwinst in het Udense.

Jan-Willem Hermans

Feestelijke opening van het landschapspark op 3 juni.
beide Ernest de Groot

Bijzondere waarnemingen

Hier een greep uit de bijzondere waarnemingen van eind februari 2018 tot eind mei 2018.
Het is slechts een klein gedeelte van de vogelwaarnemingen uit onze regio die in waarneming.nl ingevoerd zijn. Deze waarnemingen hebben allen het kenmerk zeldzaam of zeer-zeldzaam (rood aangegeven).
In voorgaand Bruujsel werd al melding gedaan van Kraanvogels die in grote getale zouden komen. Op 4 maart was het zover, grote groepen kwamen over onze regio, met maar liefst een groep van 265. Maar dat ook diverse soorten's nachts overtrekken blijkt wel uit de geluidswaarnemingen van Bart Gras, van Zilverplevier, Kwak en zelfs een Porseleinhoen had hij waargenomen. Zo zie je maar weer op allerlei manieren kunnen we vogels waarnemen. Wil je op de hoogte blijven kijk regelmatig op onze site:
www.vogelwachtuden.nl of meld je aan voor onze Vogelwacht App-groep!
Peter van de Braak 06-22491297.
petervandebraak@gmail.com

Datum:	Aant:al	Soort:	Locatie:	Waarnemer:
22-2-2018	1	Roerdomp	Maashorst - Arboretum	Adrian den Bekker
4-3-2018	1	Witoogeend	Veghel - Zuid-Willemsvaart	Daan Knoops
4-3-2018	1	Pijlstaart	Uden - Zuid	Jos van der Wijst
4-3-2018	233	Kraanvogel	Uden - Melle	Toy Janssen
4-3-2018	265	Kraanvogel	Maashorst - Palmven	Wim Gremmen
5-3-2018	1	Zeearend	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
7-3-2018	1	Velduil	Maashorst - Telpost Brobbelbies noord	Chris van Lieshout
14-3-2018	1	Zilverplevier	Uden - Zuid	Bart Gras
14-3-2018	1	Kwak	Uden - Zuid	Bart Gras
15-3-2018	1	Porseleinhoen	Uden - Zuid	Bart Gras
20-3-2018	1	Zeearend	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
24-3-2018	1	Nachtegaal	Uden - Raam	Etienne van Dillen
29-3-2018	1	Zwarte Wouw	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
30-3-2018	1	Hop	Schaijk	Theo van Oort
31-3-2018	2	Rode Wouw	Maashorst - Begrazingsgebied	John Hermans
1-4-2018	1	Velduil	Maashorst - Begrazingsgebied	Jos van der Wijst
7-4-2018	3	Beflijster	Mariaheide buitengebied Zuid-Oost	William van der Velden
9-4-2018	1	Visarend	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
9-4-2018	2	Rouwkwikstaart	Maashorst - Telpost Brobbelbies noord	Peter van de Braak
11-4-2018	1	Zomertaling	Erp - Leijgraaf	Bart Gras
12-4-2018	1	Purperreiger	Zeeland - Graspeel	Meino Koning
14-4-2018	1	Regenwulp	Maashorst - Begrazingsgebied	Gerard van Aalst
18-4-2018	2	Lepelaar	Reek	Kell & Alison Eradus
22-4-2018	1	Nachtegaal	Uden - Raam	Etienne van Dillen

Excursie Mallorca

20 t/m 27 april 2018

Van vrijdag 20 april tot en met vrijdag 27 april 2018 zijn de volgende 22 leden op voorjaarsexcursie naar Mallorca gegaan: Peter van de Braak, Will van de Crommert, Martien van Dooren, Koos Doorten, Jose Esscher, Annetje Elfrink, Dieny Fleuren, Lenie van Heusden, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Theo van Oort, Theo Peters, Isidro Rendon, Lies Schoenmakers, Simone Schraven, Ton Smits, Annelies Timmerman, Theo Veldpaus, Theo Versteegden, Peter Vlamings, Tonny Vlamings en Jos van der Wijst.
Via internet en de vele vogelreisverslagen die er zijn, hebben we een compleet programma in elkaar gezet. Alvorens dat we van dag tot dag onze belevenissen aan het papier toe vertrouwen, eerst iets over Mallorca.

Majorca (Catalaans, Spaans en internationaal meest gebruikte spelwijze: Mallorca) is het grootste eiland van de Gymnesiae en de Balearen, een eilandengroep in de Middellandse Zee behorende tot Spanje. De oppervlakte bedraagt 3640 km^2 en er wonen circa 858.000 mensen. Mallorca is tevens een bestuurlijke eenheid binnen de Balearen met een eigen volksvertegenwoordiging, de Eilandraad (Consell Insular). De hoofdstad is Palma de Mallorca, dat tevens de hoofdstad van de Balearen is. De officiële talen zijn het Catalaans en het Spaans; de lokale Catalaanse spreektaal heet het Mallorquín. De naam Mallorca komt van de Griekse kolonisten die op het eiland de gezegende tempel voor Heracles Maliorcas oprichtten.

Geschiedenis

Het eiland werd in 123 voor Chr. door de Romeinen veroverd, die er de stad Palma stichtten. Na hen verschenen achtereenvolgens de Vandalen (450 na Chr.), de Byzantijnen (534) en de Moren (902). In 1229 ondernam Jacobus I van Aragón (Spaans: Jaime I, Catalaans: Jaume I) met Aragonese troepen een invasie en veroverde in december Palma. De moslims bleven echter tot 1231 militair weerstand bieden in het gebergte. Van 1276 tot 1344 was het eiland een zelfstandig koninkrijk. In deze tijd waren afwisselend Palma de Mallorca en Perpignan de hoofdstad van het koninkrijk. Daarna werd het eeuwenlang een provincie van Aragón. Autonomie kreeg het (met de andere Balearen) pas in 1983.

Vogels op Mallorca

Het eiland is altijd een populair gebied geweest om naar vogels te kijken en men kan er in één week allerlei vogels zien. Er zijn in de loop der jaren maar liefst 340 soorten waargenomen. De meeste vogelaars komen in het voorjaar en blijven in het noorden van Mallorca in de streek van Puerto Pollensa. Dit is zonder twijfel het beste vogelgebied en bovendien is het een van de plezierigste delen van het eiland. Er zijn echter ook elders op het eiland uitstekende vogelkijkpunten. Mallorca biedt drie ornithologische specialiteiten. Moniksgier kan men regelmatig waarnemen in de bergen in het noordwesten van het eiland, Eleonora's Valk is broedvogel en Balearische Grasmus komt op verscheidene plaatsen voor. Bovendien zijn er diverse plekken waar men trekvogels kan vinden en tot de broedvogels van het eiland behoren onder andere Dwergarend, Visarend, Slechtvalk en Dwergooruil. Bij Puerto Pollensa ligt ook de Boquer-vallei, waar veel trekvogels kunnen worden waargenomen en ook Blauwe Rotslijster

en Rotsmus. Naar het noorden toe ligt Kaap Formentor, waar men Eleonora's Valk en Balearische Grasmus kan vinden en de trek van zeevogels kan bekijken. Naar het oosten toe ligt de Albufereta en vlakbij ons hotel het Albufera-moeras: tegenwoordig een reservaat en Mallorca's beroemdste plek om naar vogels te kijken. Hier kunnen we Kleine Zilverreiger, Purperreiger, Visarend, Bruine Kiekendief en veel zangers aantreffen. De Albufereta is ook een bekend foerageergebied van Eleonora's Valk. Zelfs de beste plekken om Monniksgier te zien, liggen dichtbij. Deze soort is te zien boven de mooi beboste Ternelles-vallei, evenals langs de weg direct ten westen van de Tomir: een bergtop langs de weg tussen Pollenca en Soller. Gieren verschijnen ook bij de twee reservoirs voorbij de Tomir, waar zich bovendien Rode Rotslijsters bevinden.

Purperreiger. *John Hermans*

In het zuiden van Mallorca zijn verscheidene habitats, waaronder de bijzonder goede Salobrar de Campos. Hier kunnen we Flamingo, Kluut en Strandplevier vinden en veel steltlopers op doortrek. Porto Colom is een ander goed gebied, met onder andere Theklaleeuwerik en Balearische Grasmus. Dit is ook een van de beste plekken voor Audouins Meeuw.

Vrijdag 20 april

Vrij laat gingen we met het vliegtuig van Eindhoven naar Mallorca. In het donker kwamen we rond 22.00 uur aan op het immens grote vliegveld van Mallorca. Het was even lopen voordat we de koffers te pakken kregen. Ondertussen hadden we de papieren voor de busjes al gekregen en konden de busjes richting hotel gaan. Drie busjes, busje 1 met Jan-Willem Hermans als chauffeur, busje 2, John Hermans en hekkensluiter busje 3 bestuurt door Koos Doorten. Met de navigatie verzorgt door Peter van de Braak en onze portofoons om contact te houden tijdens het rijden, kwamen we voorspoedig aan bij het hotel. Hier duurde het even voordat iedereen uiteindelijk van de tweepersoons kamer zijn sleutels had. Er stond zowaar om deze tijd nog een buffet klaar. Laat gingen we onder de wol.

Zaterdag 21 april

In bed werden we al gewekt door het 'hoep' geluid van de Hop. Op het balkon konden we zo de Hop waarnemen in een boom voor het hotel. Verscheidene vogelaars hadden al de omgeving verkend voor het ontbijt. De Kleine Zwartkop was ook al gescoord. Vandaag zijn we naar het vlakbij gelegen S'Albufera nationaal park gegaan. Dit park is een groot wetland en het eerste beschermde gebied op de Balearische eilanden in 1988. We vinden er zoutbedden, riet, kanalen, lagunes en zandduinen. Voordat we onze auto's in de buurt van het park parkeerden, hebben we eerst inkopen gedaan voor de middaglunch. Dozen vol brood, kaas, vis, jam en drinken worden ingeslagen. Wandelen maakt hongerig!! Vanaf de ingang van het park gaat er een vrij lange enigszins rechte weg naar het bezoekerscentrum.
Voordat we hier aankwamen hadden we al veel soorten gezien. Langs de weg ligt een water en aan het water struiken, riet e.d. met de nodige pleisterende vogels, zoals Kwak, Koereiger en Kleine Zilverreiger. Bij het bezoekerscentrum moesten we een gratis toegangsbewijs halen om verder het gebied in te gaan. Rond dit centrum staan verschillende geweldige schuilhutten. Prachtig om van heel dichtbij Steltkluten, Strand-

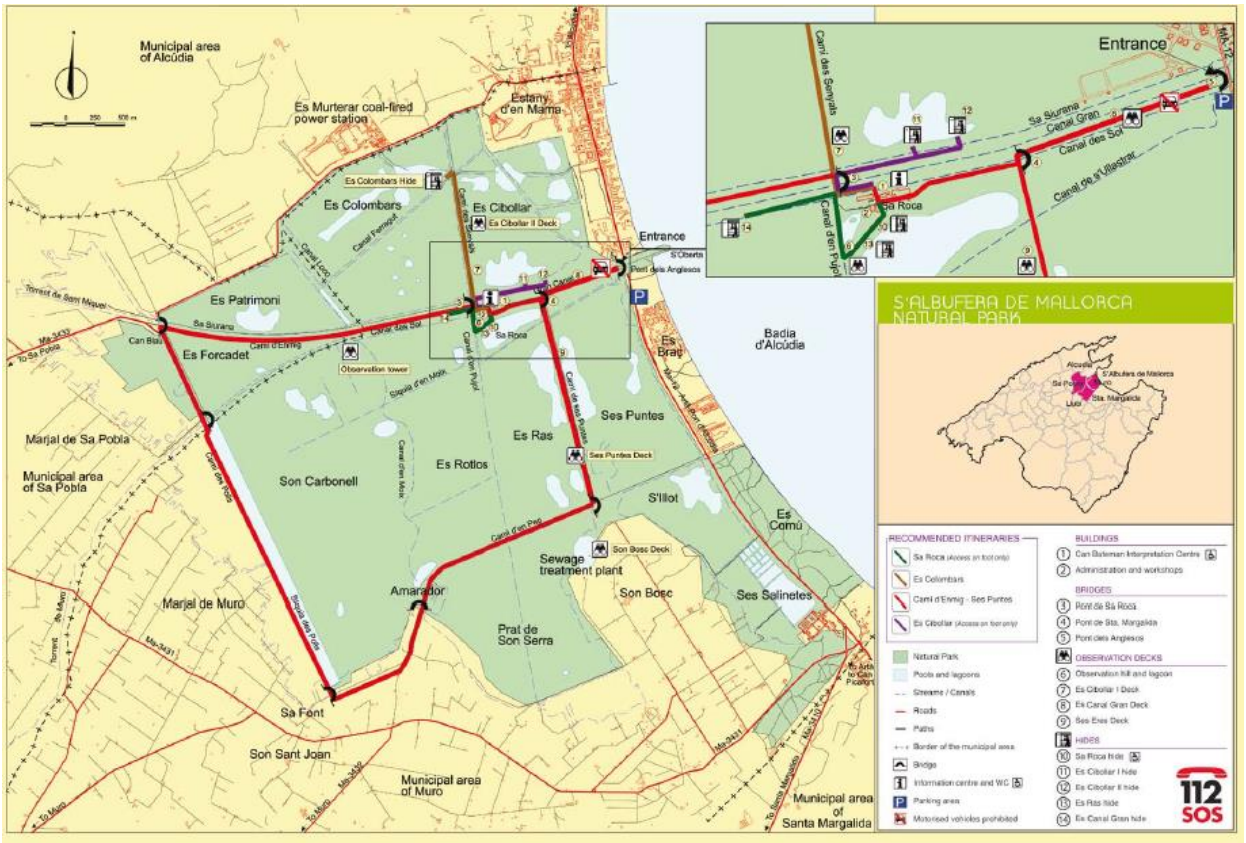

plevieren, Kleine Plevieren en Krooneenden te zien. Ook de Regenwulp en de Purperkoet werden snel waargenomen. Op naar een andere hut, waarbij we over een brug moesten om er te komen. In het water onder ons was mooi de Knobbelmeerkoet te zien. Niet schuw en op twee meter benaderbaar. Deze soort is een aantal jaren geleden hier uitgezet en met succes. Het is de beste plek in Spanje om deze vogel te zien.

Knobbelmeerkoet. 📷 *John Hermans*

Het was al ver over twaalven, zodat we terug naar de busjes gingen. Onder de Parasoldennen hebben we onze botterhammen naar binnen gewerkt. Na dit intermezzo zijn we weer terug naar het park gelopen. We besloten om iets voor het bezoekerscentrum naar links te gaan om de grote wandelroute in het park te volgen. Het was inmiddels warm weer en op het heetst van de dag is dit eigenlijk niet aan te bevelen. Veel soorten leverde deze lange wandeling niet op, maar toch wel een Audouins Meeuw.

Zwarte Ibis. 📷 *John Hermans*

Teruggekomen in de buurt van de schuilhutten nog enkele mooie waarnemingen gedaan, zoals Zwarte Ibis, Krooneend, Temmincks Strandloper, Kluut, Steltkluut, Watersnip, Zwarte Ruiter, Witwangstern, Flamingo, Kemphaan en Bosruiter. Diverse fotocamera's maakten overuren. Ben benieuwd hoe de plaatjes er uitzien. Het was alweer tijd om naar het hotel te gaan. Na een opfrisbeurt konden we aan het buffet. Dit was geweldig georganiseerd, als je iets tekort kwam, lag het aan jezelf. In de ruimte langs het buffet hebben we gelijst. John Hermans nam de soorten door. De teller is al op 80 soorten gekomen. Nog even wat voetbal gekeken en toen naar bed.

Zondag 22 april

Na het ontbijt besloten we om naar de Boquer Vallei te gaan. Onderweg hebben we natuurlijk weer onze inkopen gedaan.

Kleine Zwartkop. 📷 *John Hermans*

Aan de voet van de vallei ligt een groot parkeerterrein, waar we uiteraard de busjes stalden. Van hieruit gewandeld de vallei in. Eerst kom je door een soort tuin van een landgoedje. Na de burcht begint de vallei. Op de burcht staand kan je een heel eind kijken. We hadden geluk, de eerste Dwergarend was mooi in het vizier. Ook zagen we diverse Paapjes in het veld zitten en een Grauwe Vliegenvanger op de draad happend naar uiteraard vliegjes. Wat een prachtige route, in het begin loop je nog tussen bomen, maar al gauw krijgen we het zogenaamde maquis landschap. Stekelige lag struiken waar veel vogels in wegduiken

als ze zich willen verschuilen. Toch zagen we diverse Kleine Zwartkoppen, Roodborsttapuiten, Europese Kanaries en Gekraagde Roodstaarten. Dit is ook de plek voor de Balearische Grasmus. Alles bekeken, veel gezien, maar geen Balearische Grasmus. We zijn niet helemaal naar de baai gegaan, maar zijn weer omgekeerd. Diverse Rode Wouwen kwamen door, soms vergezeld door de vele Raven die hier rondvlogen. Op een gegeven moment zagen we maar liefst negentien Raven in één blik. We liepen iets verkeerd terug en kwamen in een zeer mooi weiland, met allerlei kruiden en grassen en dus ook vogels. Zo zagen we hier prachtig een mannetje Roodkopklauwier. Snel de auto's in om richting Formentera te gaan. Formentera is een schiereiland in het Noordwesten van Mallorca. In deze periode kan er veel doortrek zijn van vogels die deze punt gebruiken om naar het vasteland te gaan. Het was wel spitsroede rijden. De weg zat vol met fietsers, die soms met een rotgang naar beneden suisden en ons net konden ontwijken. Zondag is niet de beste tijd om hier te zijn. Halverwege de tocht hebben we een parkeerplek opgezocht om te picknicken. Hier kwamen we een oude bekende tegen. Godfried Schreurs, gids voor Birdingbreaks was hier ook een groep aan het rondleiden. Ondertussen hoorden we Kruisbekken. Godfried gaf aan dat we de toren van Albercutx moesten gaan bezoeken om de Balearische Grasmus te zien. Deze waren we op de heenweg voorbij gereden. Eerst naar de punt van het schiereiland. Ook hier met veel moeite onze drie busjes kunnen parkeren. Een Blauwe Rotslijster liet zich zeer mooi zien en onder de kust door vlogen verscheidene Kuhls Pijlstormvogels. Terug bij de auto's werden verrast door een Visarend, die geruime tijd te zien was. Ook een Geelpootmeeuw liet zich als een mannequin fotograferen. Uiteraard hebben we op de terugweg de toren van Albercutx aangedaan. Dit leverde een mooie Balearische Grasmus op, die iedereen goed kon zien. Ook hier weer een Blauwe Rotslijster. Op de terugweg gaan we nog twee gebieden bezoeken. Het eerste gebied waar we langskwamen was het Tucan moeras, meer een vijver. Buiten Dodaars, Krooneend en veel Meerkoeten was er echter niet veel te zien, dus maar gauw naar het andere gebied Son Bosc. Zachtjes met de auto rijdend zagen we dichtbij een Kortteenleeuwerik. Een stukje verder maar liefst twee Grielen. Wat zijn deze vogels schuw. Bij het stoppen van de auto's gaan ze gelijk rennen om binnen no time niet meer in zicht te zijn. Mooi paadje, getuige de waarneming van Thekla Leeuwerik en Grauwe Gors. Snel terug naar het hotel, het avondbuffet wacht niet. Na het eten uiteraard de traditionele lijstceremonie, wat ons brengt op 103 soorten. Die avond hadden we live muziek!!

Jan-Willem Hermans

Kuifaalscholver bij Cabrera. 📷 *John Hermans*

Maandag 23 april

Vandaag staat het eiland Cabrera op het programma. De Cabrera archipel ligt zo'n vijftien kilometer ten zuiden van Mallorca. Het zijn een 20 eilandjes bij elkaar. Het is de beste plek voor de endemische Vale Pijlstormvogel (ondersoort mauretanicus), Scopoli's Pijlstormvogel, Kuifaalscholver, Stormvogeltje en Audouins Meeuw. De imposante kliffen herbergen enkele Eleonora's Valken, Visarenden en Slechtvalken. Op het land vinden we veel kleine zangertjes als Kleine Zwartkop en de Balearische Grasmus. Cabrera is ook een vogeltrekstation. Het herbergt ook de zeldzame Lilford Muurhagedis, met wel 10 ondersoorten. Cabrera kan alleen per boot bereikt worden vanaf La Colonia de San Jordi, dit is een paar uur rijden van ons hotel vandaan. Om 8.30 uur stond iedereen dan ook keurig bij de busjes om richting San Jordi te gaan. De inkopen voor de lunch zijn onderweg gedaan, waarbij een ieder zelf een boterhamzakje moest samenstellen. Eerst moesten de tickets nog opgehaald worden in het dorpje, waarna we konden inschepen op het bootje. Koos wou ook hier het stuur ter hand nemen, maar dat vonden wij toch een minder idee. We hadden de boot zo geboekt dat deze een rondje rond het eiland zou varen, alvorens aan te leggen. Hierbij zou de Vale Pijlstormvogel meestal goed te zien zijn. Helaas hadden we ons de rondgang kunnen besparen, het was ruw weer en hebben niet veel gezien. De Vale Pijlstormvogel is in beeld geweest, maar daar is alles mee gezegd. Ook Kuifaalscholvers en een drietal Visarenden lieten zich zien vanaf de boot. Bij het aanleggen in de haven van het eiland, kregen we eerst instructie wat wel en wat niet mocht. Hierna zijn we gaan vogelen. Tijdens trektijd, nu dus, doen vele kleine vogels dit eiland aan om bij te komen van hun reis over zee. Al wandelend kwamen we verscheidene Balearische hagedissen tegen, maar zagen ook weer de Balearische Grasmus. Bij de picknickplek midden op het eiland, waar een groot grasveld was, waren te bewonderen: Bonte Vliegenvangers, Tapuiten, Gekraagde Roodstaarten, Grauwe Vliegenvangers, Gele Kwikstaarten en een Draaihals. In de lucht een Dwergarend en een biddende Slangenarend.

Visarend. 📷 *John Hermans*

Veel Gierzwaluwen vlogen over het eiland, maar opeens waren daar ook de grotere variant van de Gierzwaluw te zien, de Alpengierzwaluw, opvallend door zijn witte buik.

Alpengierzwaluw.
Mignon van den Wittenboer

De voor ons eerste overtrekkende Bijeneters werden ook genoteerd. Terug via een woelige overtocht zijn we naar de zoutpannen van Salobrar de Campos gegaan. Een grote vlakte waar omheen gereden kan worden. Er was niet heel veel te zien. We zagen Wulp, Steltkluut, Kluut, Bergeend, Kleine Strandloper en veel Strandplevieren. Aan de overzijde van de zoutpannen hebben we nogmaals de auto's gestald in en weiland en de omgeving afgekeken. We werden bijna door de muggen opgegeten. Dit leverde buiten enkele Flamingo's ook een Groenpootruiter op. Op de terugweg nog een Griel en zo kwamen we weer mooi op tijd bij het hotel aan, om het eten van de avond naar binnen te werken. De stand is gestegen naar 117 soorten en weer werden we getrakteerd op live muziek, met zelfs een Nederlands toetje.

Jan-Willem Hermans

Dinsdag 24 april

Vandaag gaan we de bergen in naar Serra de Tramuntana. We rijden richting Pollenca om hierna richting Soller te gaan. Ook hier weer zeer veel wielrenners die wij moesten proberen te ontwijken. Bij wijnboer Mortixt zijn we rechtsaf een zandpad ingeslagen, waar we bij het wijnhuis onze auto's konden parkeren. Hier hebben we een fikse wandeling gemaakt in een prachtig gelegen vallei. Eerst liepen we door een Steeneikenbosje, waar we Vuurgoudhaan, Pimpelmees en Draaihals goed konden zien. Toen door de wijngaard, waarbij aan rechterzijde zeer oude olijfbomen stonden. Zo zie je ze zelden. Op de draad een Grauwe Vliegenvanger en iets verderop een Cirlgors.

Vuurgoudhaan. *John Hermans*

Voor deze insectenvangers lijkt mij dit de hemel op aarde. In de lucht begon ook spektakel los te komen. Enkele Vale Gieren en Monniksgieren vlogen voorbij, vergezeld door een Dwergarend. Plotseling twee Havikarenden die aan het baltsen waren, duidelijk dus een koppeltje. Prachtig en goed te zien. Verder de vallei in lopend wordt het wat ruiger en moesten we een hekwerk over, waarachter begrazing door schapen plaats vond. Grauwe Vliegenvangers en de Baardgrasmus werden weer gescoord. Een mooi stuk om te onthouden. Terug bij de busjes besloten we om terug te rijden naar Polenca om daar bij de Lidl onze middaginkopen te doen. Dezelfde weg weer heen, Mortixt voorbij rijdend zijn we naar een picknickplek bij Tomir gegaan. Mooi onder de bomen onze boterhammen genuttigd. Hier wilden we een wandeling maken, maar na een tijdje gelopen te

hebben kwamen we tot de conclusie dat er niet veel vogels te zien waren. Het Cuberreservoir, een groot water, gelegen in de bergen zou meer vogels moeten herbergen. Het was ook hier zeer druk, zodat het even duurde voordat we alle busjes gestald hadden. In onze reisbeschrijving stond dat aan het begin van de rondwandeling vaak een Duinpieper te zien was, en verroest, we hadden de soort meteen. Iets later liet ook een Cirlgors zich goed zien.

Cirlgors. 📷 *Mignon van den Wittenboer*

Hier kans op de ondersoort van de Baardgrasmus, de Moltoni's. We denken dat we beide soorten gezien hebben, maar hebben hem toch uiteindelijk als Baardgrasmus genoteerd. Een Visarend liet zien hoe goed deze kan vissen. Met een ommezwaai trok de arend een behoorlijke vis uit het water, waarbij de Geelpootmeeuwen luid schreeuwend lieten horen, het hier niet mee eens te zijn. De ronde was behoorlijk groot, leuke wandeling, die uiteindelijk niet meer opgeleverd heeft. We waren in de buurt van Soller en wilden de haven gaan bekijken voor zeevogels. We kregen de juiste plek niet gevonden en zijn uiteindelijk toch maar doorgereden naar de voormalige stortplaats van Palma de Mallorca. Ondanks dat deze niet meer in gebruik is konden we toch genieten van verschillende Rode Wouwen en een Dwergarend. We reden door een paar mooie grasvelden en zagen een Zomertortel, die bij ons bijna niet meer voorkomt. Ook Turkse Tortels en enkele Rode Patrijzen kregen we in de smiezen. Via de snelweg zijn we weer terug gereden naar ons hoteloord. De stand bij het lijsten is inmiddels opgelopen tot 125 soorten. Traditiegetrouw vraagt Jan-Willem in het vliegtuig hoeveel soorten vogels dat we gedurende de reis gaan zien. Degene die het dichts bij het eindscore komt is de winnaar. Het mooiste is dus dat er afvallers komen. Jos van der Wijst viel af met 119 soorten, Jan-Willem Hermans met 120 soorten, Dieny Fleuren dacht 122 soorten te zien, Peter van de Braak viel af met 123 soorten en Theo Veldpaus zal met 125 soorten morgen wel afvallen.

Woensdag 25 april

Het zou gaan regenen volgens het weerbericht, gelukkig voor ons was dit niet het geval. Het was wel wat bewolkt en iets koeler. Nog steeds aangenaam buitenweer. Na het tanken en de boodschappen zijn we naar het centrale gedeelte van het eiland gegaan, omgeving Maria de la Salut. Hier liggen kleinschalige landbouwveldjes waar de vogels nog volop aan voedsel kunnen komen. We parkeerden de busjes langs de weg en verkenden geruime tijd de omgeving. Een ideaal terrein voor een jagende Grauwe Kiekendief. De Grauwe Gorzen zijn hier ook in grote aantallen aanwezig, maar ook zagen we verschillende Grielen, een Thekla Leeuwerik, Rode Patrijs en jagende Torenvalk.

📷 *Jan-Willem Hermans*

Door de velden rijdend stoten we op een paartje Zomertortels, die als echte tortelduifjes elkaar het hof maakten. Hierna stond Arta op het programma, een heuvel die met de nodige slalombochten genomen moest worden Een prachtig uitzicht,

echter niet veel vogels. Wel een mooi punt voor de groepsfoto en andere lieflijke familieportretten!! Onder aan deze heuvel lag een nationaal park met een bezoekerscentrum. Hier hebben we onze lunch genuttigd, heerlijk op bankjes. We hadden niet veel tijd, hebben wel een klein eindje gewandeld, met als resultaat Fluiter en Dwergarend. Bij Cala Ratjada, gelegen aan de kust hebben we veel Vale Pijlstormvogels voorbij zien gaan, maar ook de Scolpoli's Pijlstormvogel. De Blauwe Rotslijster liet zich hier ook weer goed zien. De eerste dag hadden we het gebied Albufereta overgeslagen, dit stond vandaag op het programma. Dus terug richting hotel. Het gebied is te vergelijken met S'Albufera, maar een stuk kleiner. De auto's konden we goed kwijt. Een uitkijktoren geeft uitzicht over het gebied, met ook enkele schuilhutten. Op de toren hadden we zicht op een Purperreiger en onze eerste Grote Zilverreiger. De hut was zeker zo interessant. Voor de hut lagen wat zandige eilandjes. Kleine Plevier, Griel, Vorkstaartplevier, Strandleeuwerik, Rode Patrijs en Zilverplevier op kleine afstand. Van hieruit is het een klein stukje naar een ander wetland, Pollenca 'zwarte lanen' genoemd. De Roodkopklauwier en een groep Zwarte Spreeuwen konden we weer bijschrijven. Een drukke dag, bij het lijsten kwamen we op 131 soorten, wat de volgende afvallers opleverde: Martien van Dooren, Lies Schoenmakers en Peter Vlamings. 's Avonds kon zelfs gedanst worden onder het genot van weer live muziek!!

Kleine Plevier. 📷 *John Hermans*

Donderdag 26 april

Vandaag na het ontbijten en de boodschappen gereden naar s'Ilot. Dit is nog een onderdeel van het grote park Albufera. Hier liggen enkele oude zoutpannen. Je kan er niet in de buurt parkeren, zodat we een flink eind moesten lopen om bij de zoutpannen te komen. De weg er naar toe is echter niet vervelend. Al snel zagen we Flamingo's langs het water. Een eind verderop begonnen de echte voormalige zoutpannen en konden we een onverharde weg in haaks op het gebied. Op de watertjes links en rechts waren volgende soorten te zien: Tafeleend, Steltkluut, Marmereend en Visdief.

Kleine Plevier. 📷 *John Hermans*

Het pad volgend kwamen we bij mooie orchideeën, verder niet veel vogels meer, zodat we besloten om naar de hoofdingang van Albufera te gaan. Als een zwerm bijen ging ieder zijn eigen weg in het nu bekende park. De schuilhutten waren goed voor Krombekstrandloper, Kleine Strandloper, diverse Zwarte Ruiters, Steltkluten, Kluut, Kemphaan en Strandplevier. Vanuit de hut waren deze mooi van dichtbij te bekijken. We hoorden dat in de hut, vlakbij het bezoekerscentrum een Visarend zou zitten. Dus er naar toe. De hut was al vol, maar na wat dringen konden diverse leden van onze club plaatsnemen en was de Visarend prachtig te zien en te fotograferen. Om 13.00 uur zouden we terug bij de auto's zijn om te lunchen. Het werd dus iets later!! Weer onder de Parasoldennen was het goed toeven, wandelen in de natuur maakt hongerig. Hierna besloten we om

weer naar Son Bosc te gaan voor de Duinpieper, helaas nu niet gezien. Wel hadden de Grielen ons al weer snel in de gaten. Een eind verderop bij de waterzuivering heeft men een uitkijktoren gebouwd die over de waterzuivering heen kijkt. De geur moet je er zelf bij denken!! We hadden niet veel bijzonders gezien, de Oeverloper scharrelde aan de oever zijn kostje bij elkaar. Voortdurend hoorden we het geluid van de Graszanger en zagen we het beestje zenuwachtig heen en weer gaan. Opvallend veel Gierzwaluwen hingen boven deze zuivering.
We waren zo onder de indruk van de Boquer vallei dat we er nog een keer naar toe wilden. We werden verwelkomd door de Blauwe Rotslijster. Nu zagen we heel veel Rotszwaluwen, zouden deze net zijn aangekomen? Ook jagende Eleonora's Valken en een waarschijnlijk broedende Slechtvalk. We zagen baltsgedrag en telkens werd geland op dezelfde richel in de heuvels. Ook de Dwergarenden lieten zich weer mooi zien en weer vergezeld door de Raven. Peter van de Braak was in de buurt van de auto gebleven en heeft hierdoor van zeer dichtbij een Griel op de gevoelige plaat vast kunnen leggen.

Griel. 📷 *Peter van de Braak*

Van hieruit kwamen we weer langs de velden van Pollenca. In de hut met het eilandje ervoor was het weer smullen. Krombekstrandloper, Strandplevier, Steltkluut en Roodkopklauwier. Aangekomen bij het hotel zaten de Hoppen aan de kant van de weg poppen van een of ander insect omhoog te halen. Ze waren zo druk bezig met dit eten, dat ze zich niet stoorden aan zo'n tien fotografen die er bijna op stonden. Het lijsten gaf 132 soorten. Sinds gisteren één nieuwe soort er bij, zodat ook Lenie van Heusden met 131 soorten afviel.

Kleine Plevier. 📷 *John Hermans*

Vrijdag 27 april

Alweer de laatste dag. We moeten 's middags pas vliegen, dus we gaan de tijd nog goed benutten om te vogelen. Na het ontbijt gingen de koffers in de auto en werd gereden naar Son Real. Een oud boerenlandschap wat omgezet is naar natuur. Van de boerenhoeve is een natuurcentrum gemaakt. Een erg mooi gebied met vele wandelpaden die uiteindelijk naar de kust leiden. In het bos zijn drinkbassins aangelegd. Deze worden volop benut door Kruisbekken. Maar ook Grauwe Vliegenvangers lieten zich hier goed zien. De nestkasten worden hier niet tegen de stam aan gemaakt, maar gehangen. Bij één ervan vlogen jonge Koolmezen. Een Eindhovense vogelaar maakte ons attent op de Roodpootvalk. In een weiland konden we de soort mooi waarnemen. Dat een oostelijke vogel hier voorkomt is toch wel bijzonder. Bij het strand aangekomen, hadden we nauwelijks tijd om te genieten. Een vliegtuig wacht niet, dus snel terug naar het bezoekerscentrum. Er was nog wel tijd om in de tuin van het centrum te picknicken. Onder prachtige kolossale bomen waren de boterhammen zo verorberd, gadegeslagen door enkele Hoppen. Ook een Wielewaal liet zich zien, de eerste en ook de laatste van deze reis. De reis

naar Palma ging voorspoedig en ook de busjes inleveren bij de verhuurder ging vlekkeloos. Rond half zeven 's avonds landden we op Eindhoven airport en kwam er een einde aan deze reis.

Uiteindelijk kwamen we op 134 soorten uit die we in één week hebben waargenomen. Niet slecht. Hiermee heeft Theo Versteegden het juiste aantal waarnemingen geraden. Je verdient er niets mee Theo, buiten de leuke praat die dit teweeg brengt!!

Hierbij een overzicht van alle waargenomen vogels:
Fuut, Dodaars, Aalscholver, Kuifaalscholver, Woudaap, Kwak, Koereiger, Kleine Zilverreiger, Grote Zilverreiger, Blauwe Reiger, Purperreiger, Zwarte Ibis, Flamingo, Wilde Eend, Krakeend, Slobeend, Wintertaling, Zomertaling, Krooneend, Tafeleend, Marmereend, Bergeend, Monniksgier, Vale Gier, Grauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief, Rode Wouw, Zwarte Wouw, Havikarend, Dwergarend, Slangenarend, Visarend, Roodpootvalk, Torenvalk, Boomvalk, Slechtvalk, Eleonora's Valk, Rode Patrijs, Kwartel, Waterral, Waterhoen, Meerkoet, Purperkoet, Knobbelmeerkoet, Scopoli's Pijlstormvogel, Vale Pijlstormvogel, Griel, Kluut, Steltkluut, Vorkstaartplevier, Bontbekplevier, Kleine Plevier, Strandplevier, Zilverplevier, Krombekstrandloper, Temmincks Strandloper, Kleine Strandloper, Kemphaan, Wulp, Regenwulp, Tureluur, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Bosruiter, Oeverloper, Watersnip, Kokmeeuw, Geelpootmeeuw, Audouins Meeuw, Lachstern, Visdief, Witwangstern, Houtduif, Turkse Tortel, Zomertortel, Alpengierzwaluw, Vale Gierzwaluw, Gierzwaluw, Bijeneter, Hop, Draaihals, Boomleeuwerik, Thekla Leeuwerik, Kortteenleeuwerik, Rotszwaluw, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Duinpieper, Boompieper, Witte Kwikstaart, Gele Kwikstaart, Iberische Gele Kwikstaart, Vuurgoudhaan, Winterkoning, Nachtegaal, Gekraagde Roodstaart, Paap, Roodborsttapuit, Tapuit, Blauwe Rotslijster, Merel, Zanglijster, Graszanger, Cetti's Zanger, Grote Karekiet, Kleine Karekiet, Zwartkoprietzanger, Rietzanger, Balearische Grasmus, Baardgrasmus, Grasmus, Zwartkop, Kleine Zwartkop, Fluiter, Fitis, Tjiftjaf, Bonte Vliegenvanger, Grauwe Vliegenvanger, Pimpelmees, Koolmees, Balearische Roodkopklauwier, Zwarte Spreeuw, Wielewaal, Raaf, Ringmus, Huismus, Vink, Europese Kanarie, Groenling, Putter, Kneu, Kruisbek, Grauwe Gors, Cirlgors.

Jan-Willem Hermans

Kom over de (knuppel)brug!

Er zijn diverse gronden aangekocht op de Udense Wijstgronden, ook door stichting Vrijwillig Landschapsbeheer Uden, waarin wij als Vogelwacht Uden zitting hebben. Hierdoor is en wordt het gebied nog aantrekkelijker gemaakt.

Wijstgronden langs breuken horen nat te zijn, dit is wat het gebied speciaal maakt. Het natter worden van de wijstgronden is voordelig voor het gebied en de natuur eromheen. Helaas zijn door het natter worden van de wijstgronden ook gebieden ontoegankelijk geworden voor de bezoeker. Vandaar dat het idee onstaan is bij sVLU om een wandelpad aan te leggen door het gebied met een knuppelbrug op de natste plek, zodat het gebied ook echt beleefd kan worden. De knuppelbrug wordt een kleine 100 meter lang en kost circa € 10.000,-. Dit geld hadden we niet op de plank liggen.
Via www.crowdfundingvoornatuur.nl is een inzameling gestart om dit geld binnen te krijgen. En met hulp van velen is het ons geslaagd om het geld bijeen te krijgen. Het ommetje gaat er dus komen. In het najaar zal gestart worden met de aanleg. Ook hierbij doen we een beroep op onze vrijwilligers. Het aanleggen van de brug doen we uiteraard grotendeels zelf. Voortaan kunnen we een mooie wandeling maken over dit unieke gebied. Bedankt aan eenieder die dit mogelijk heeft gemaakt.

Jan-Willem Hermans

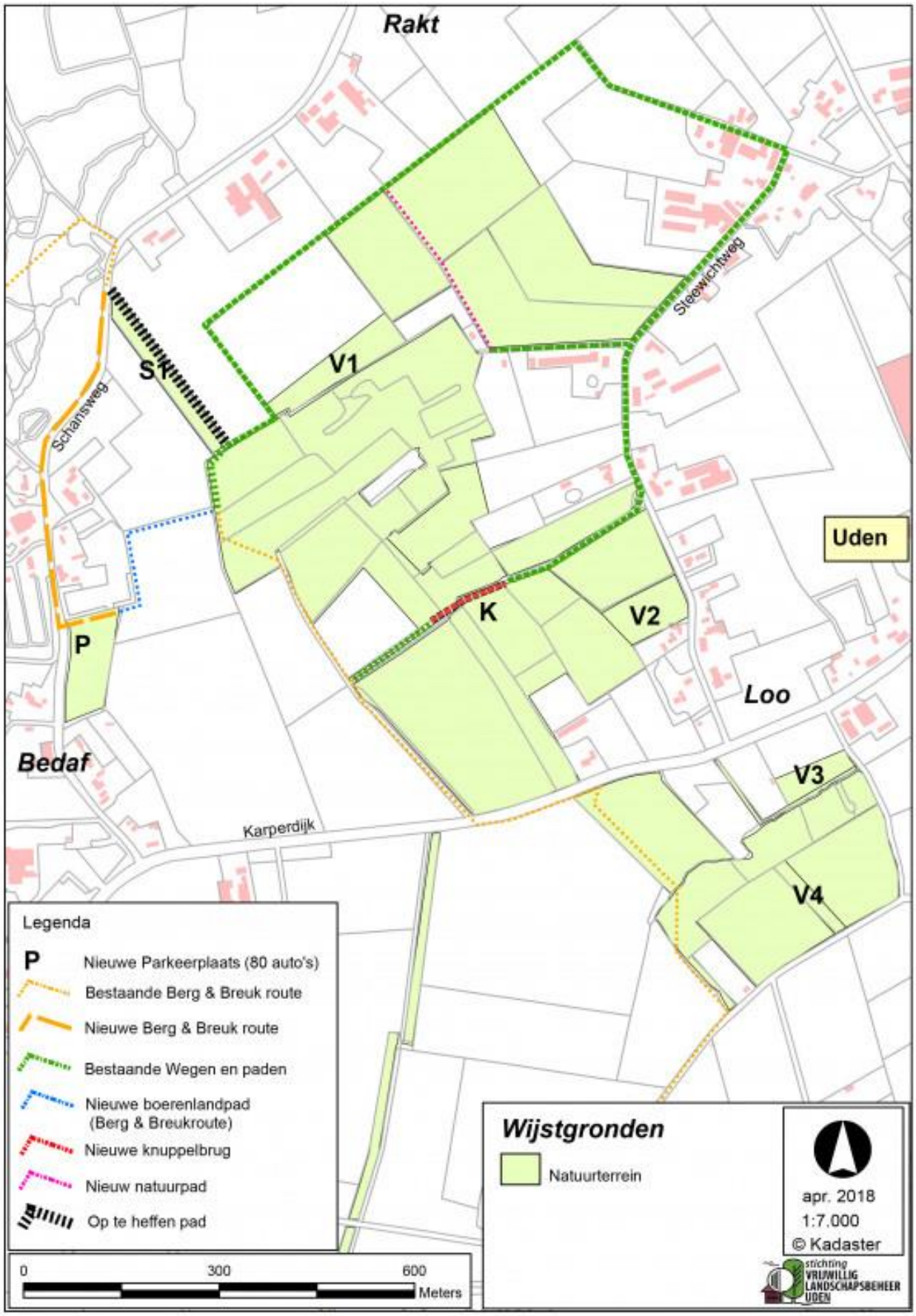

Overzicht van de plannen rond de wijsgronden.

Voor u gelezen

Voorstel Europees landbouwbeleid leidt tot afbraak plattelandsnatuur

Op vrijdag 1 juni heeft de Europese Commissie voorstellen gepresenteerd voor het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouw Beleid. Één van de belangrijkste onderwerpen waar Europa zich mee bezig houdt. De miljarden aan landbouwsubsidies uit Brussel vormen en vervormen het agrarisch landschap in Europa.
De voorstellen van de Europese Commissie voor nieuw gemeenschappelijk landbouwbeleid stemmen niet vrolijk. We weten het allemaal: als ergens het aantal vogels, insecten en andere dieren en planten de afgelopen decennia dramatisch is afgenomen, dan is het wel het boerenland. Niet alleen in Nederland, maar in geheel Europa.
En voor wie het vergeten was: we hebben in Europa klip en klaar afgesproken dat de biodiversiteit vanaf 2020 niet verder achteruit mag gaan. Dus zou je verwachten dat het Europese landbouwbeleid vol voor groen zou gaan, om de opgelopen schade in te halen. Dus geen subsidies meer zonder stevige prestaties voor natuur en landschap! Maar nee, het lijkt erop dat de EU in het landelijk gebied nauwelijks meer wil sturen op herstel van natuur.

Nederland voedt de wereld maar vergeet de boerenlandvogel.

De al veel te magere vergroening in het huidige beleid wordt zelfs losgelaten. Daarvoor in de plaats krijgen lidstaten een zak met geld en mogen ze die naar eigen inzicht besteden aan vage ambities op het gebied van natuur en milieu.
Dat kan goed gaan. Onze minister Schouten lijkt van goede wil. Zij lijkt te willen investeren in een landbouw waar meer rekening wordt gehouden met natuur, landschap, milieu en klimaat. Mooi, zeker als ze daarbij niet wordt gehinderd door de machtige landbouwlobby, maar juist steun krijgt. Helaas biedt de veronderstelde goede wil van Schouten geen garanties voor andere landen en voor de toekomst. Voor een gezonde toekomst van Europa moeten de landbouwmiljarden boeren in staat stellen te werken aan herstel van natuur en landschap en aan een schoner milieu. Dat mag niet aan willekeur en toevalligheden worden overgelaten. Laat onze minister zich daar in Brussel voor inzetten. Het Europese landbouwgeld heeft al te veel kapot gemaakt.

Uit: Nieuws Vogelbescherming Nederland, 2-6-2018

Cocktail van pesticiden gevonden in Boerenzwaluw

In niet uitgekomen eieren en dode jongen van Boerenzwaluwen zijn veertien verschillende bestrijdingsmiddelen tegen insecten, schimmels en onkruiden (pesticiden) gevonden. Er werden middelen gevonden die niet meer in Europa gebruikt mogen worden of nooit zijn toegelaten. Aan de concentraties gaan de Boerenzwaluwen niet direct dood, maar de vraag is wat de effecten op hun gezondheid en overleving zijn.
In totaal zijn vijf insecticiden, vier fungiciden, drie herbiciden, en twee biociden aangetroffen.
Het insecticide DDT kwam het meest voor: het werd in 93% van de monsters gevonden, gevolgd

door het insectenwerende middel DEET in 22% van de monsters. Ook in eerdere studies werden 'klassieke' pesticiden gevonden, die al lang niet meer zijn toegelaten, zoals DDT.

Waar en wat?

De monsters van de Boerenzwaluw betreffen niet-uitgekomen eieren (16 monsters), dode jonge vogels (10 monsters) en één dode volwassen zwaluw. Ze zijn op verzoek van het CLM door boerenzwaluwringers verzameld op zestien locaties in Friesland, Gelderland, Zuid-Holland en Limburg. Het materiaal is in een gecertificeerd laboratorium onderzocht.

Zijn de gevonden pesticiden gevaarlijk voor de Boerenzwaluw?

De gemeten concentraties zijn over het algemeen kleiner dan 0,1 milligram per kilogram. In vier gevallen was de concentratie hoger, met de hoogste waarde voor het insecticide DDT: 1,9 milligram per kilogram. In de volwassen vogel zijn de hoogste concentraties DDT, permethrin en tembotrione aangetroffen. Deze stoffen lijken op te stapelen gedurende het leven. Uit de literatuur blijkt dat de gevonden waarden van DDT geen acuut vergiftigend effect hebben op de Boerenzwaluw. Over de andere stoffen en mogelijke combinaties kunnen we geen uitspraak doen, evenals over de effecten op gezondheid en overleving.

Verboden middelen

DDT en hexachloorbenzeen zijn al sinds de jaren 70 van de vorige eeuw verboden in Nederland. De insecticide novaluron, is zelfs nooit in Europa toegelaten, maar wel in Afrikaanse landen. Waarschijnlijk heeft de Boerenzwaluw dit middel in Afrika binnen gekregen. Van DDT is bekend dat het nog op allerlei plekken in het Nederlandse milieu voorkomt, omdat het niet of nauwelijks wordt afgebroken. Hexachloorbenzeen wordt ook nog aangetroffen in oppervlaktewater. Het is niet te zeggen waar de Boerenzwaluw met deze stoffen in aanraking is gekomen.

Hoe komen de middelen in de zwaluwen?

Zwaluwen kunnen op allerlei manieren in aanraking komen met pesticiden. Via het voedsel: insecten komen in aanraking met gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw. De route via vliegenbestrijding in de stal lijkt bijvoorbeeld aannemelijk. Ook pesticiden in het water kunnen een bron van besmetting zijn: via drinken of doordat insecten als larve in het water leven en als volwassen insect rondvliegen. Ook het nestmateriaal (grond, veren en haren) of houtverduurzamingsmiddelen in de balken waaraan de nesten in de stal zitten, zijn mogelijke besmettingsroutes. Via de moedervogel komen pesticiden in de eieren terecht.

Boerenzwaluw als bio-indicator?

Er zijn weinig recente metingen van pesticiden in vogels in Nederland of Europa gedaan. De analyses laten zien dat een groot aantal stoffen wordt gevonden in Boerenzwaluwen. Screening van insectenetende 'boerenlandvogels' op pesticiden geeft een beeld van de (ongewilde) verspreiding van pesticiden. De Boerenzwaluw is een goede kandidaat om deze verspreiding beter in kaart te brengen.

Uit: Bericht CLM Onderzoek & Advies, Vogelbescherming Nederland, 19-5-2018

IJsvogelstand krijgt geweldige klap

Na jaren van spectaculaire groei heeft de populatie IJsvogels in de afgelopen winter een enorme klap gekregen. Dat blijkt uit de eerste vergelijkingen tussen broedvogeltellingen in 2018 en 2017. In bijna de helft van de gebieden waarin vorig jaar nog IJsvogels werden geteld (BMP), is de soort nu verdwenen. IJsvogelkenner Jelle Harder meldt in

de Gooi- en Vechtstreek zelfs een afname van 75-80%. Na écht koude winters kun je steevast een daling van het aantal broedparen van IJsvogels verwachten (o.a. '95/96, '08/09). De IJsvogel, een uitgesproken standvogel en afhankelijk van open viswater, kan erg slecht tegen een periode met vorst. Eind februari en begin maart 2018 lag veel viswater dicht en hadden de IJsvogels ook nog eens te maken met een krachtige oostenwind. Ze hebben toen massaal het loodje gelegd.

IJsvogel. 📷 *Mignon van den Wittenboer*

Voorlopige resultaten uit BMP-gebieden

Om gedurende het broedseizoen al een indruk te krijgen van de afname van de IJsvogel, bekeken we de resultaten uit een steekproef van BMP-gebieden waar in 2017 of 2018 tijdens minimaal drie bezoeken voor 28 mei minstens één IJsvogel werd geteld (n=97). In bijna de helft van de gebieden waarin 2017 een IJsvogel werd aangetroffen, bleek de soort in 2018 nog afwezig. Dat is een stevige indicatie voor een forse afname.

Gooi- en Vechtstreek

Minstens zo stevig is het bericht van ijsvogelexpert Jelle Harder. Hij monitort al jaren het aantal broedparen op geschikte broedplaatsen met zijn werkgroep in de Gooi- en Vechtstreek. Harder meldt een afname van 75-80%. Als dit beeld representatief is voor de rest van Nederland, dan zouden er van 1150-1350 broedparen (landelijke schatting 2016) nog maar circa 300 over zijn. Jaarlijks maakt Sovon na het broedseizoen een populatieschatting op basis van honderden gebiedstellingen.

Is dit erg?

Nee, dit gebeurt in de natuur. De IJsvogelpopulatie kan in jaren met zachte winters enorm snel groeien. Dat komt doordat ze per jaar twee of drie legsels groot kunnen brengen en héél soms zelfs vier. Dit vermogen om véél jongen te produceren zorgt voor een veerkrachtige populatie. Dat is te zien in de langjarige trend (figuur 1).

Bron: Sovon/CBS/NEM/provincies
Uit: SOVON nieuws, 28-5-2018

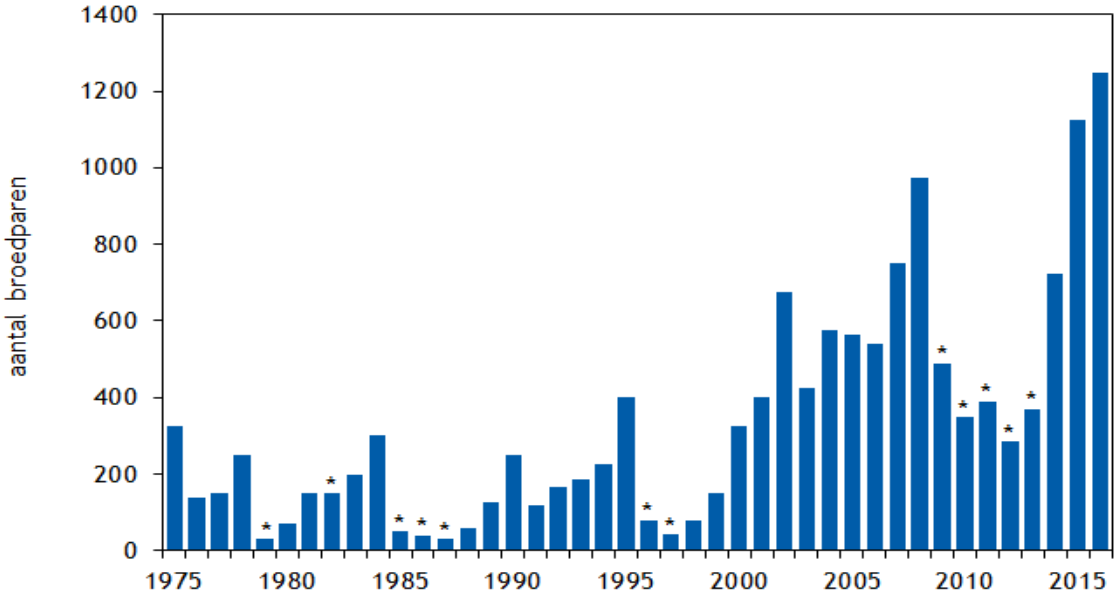

Figuur 1. Geschat aantal broedparen per jaar in de periode 1975-2016. Het effect van enkele koudere winters is duidelijk zichtbaar (jaren volgend op een koudere winter).*

Stilaan minder Staartmezen

De Staartmees is zo'n soort waarbij sommige vogelaars het woord 'schattig' in de mond nemen. Sociale beestjes zijn het in ieder geval. In de winter blijven de ouders met hun jongen als groep bij elkaar, soms aangevuld met naaste familieleden die hebben geholpen bij het grootbrengen van de jongen. Zulke helpers (doorgaans mannen die hun broer ontlasten) verloren hun eigen nest en zijn kennelijk niet te beroerd om bij te springen.
Een staartmezennest kan zich in dichte struiken laag bij de grond bevinden, maar net zo goed hoog in een dennenboom. In april zijn druk roepende Staartmezen met veertjes en stukjes mos in het fijne snaveltje de aanwijzing voor de nabijheid van een kunstig nest in aanbouw. In mei of juni kun je beide ouders voedselvluchten naar het nest zien maken.

Staartmees. 📷 *Marc van Els*

Afname

Broedvogeltellers zien echter steeds minder Staartmezen die zulk gedrag vertonen. De soort breidde zijn broedareaal in de afgelopen veertig jaar uit naar Noord- en West-Nederland. Toch ging dat niet gepaard met een landelijke toename in broedvogelaantallen. Integendeel: sinds 1990 halveerden de aantallen bijna in de BMP-telgebieden. Vooral op de hoge zandgronden is er een afname. In steden en dorpen zien MUS-tellers ook iets minder Staartmezen.

Gissen naar oorzaken

Het is vooralsnog gissen naar duidelijke oorzaken van deze teruggang, die zich ook voordoet in Noordwest-Duitsland en Frankrijk. In de bebouwde kom worden er steeds meer struiken vervangen voor tegels en gazon en verdwijnt er dus broedhabitat. Maar waarom verdwijnt de Staartmees stilaan uit het buitengebied?

Uit: SOVON nieuws, 4-4-2018

Vraagtekens bij voorstel Jagersvereniging over doden van ganzen

De Koninklijke Nederlandse Jagersvereniging komt met een opmerkelijk voorstel: het wil ganzen op grote schaal gaan doden van juli tot en met januari. De Jagersvereniging beroept zich daarbij op de Europese Vogelrichtlijn. Vogelbescherming vindt het voorstel van de jagers een slecht idee. Bij deze plannen worden ganzen die hier in de winter verblijven volop bejaagd. Juist voor deze ganzen draagt Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid. Bovendien zorgen deze ganzen voor relatief weinig schade.
Het toestaan van jacht op ganzen in de winter vindt Vogelbescherming een slecht plan. Nederland kent twee soorten populaties ganzen. De zogenaamde jaarrond aanwezige ganzen, ganzen die hier het hele jaar verblijven en voor de meeste landbouwschade zorgen. Daarnaast zijn er de overwinterende ganzen die hier in de herfst en winter verblijven om de kou en voedselschaarste in hun broedgebieden in het hoge noorden te ontvluchten. Voor deze laatste groep heeft Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid, bovendien zorgt deze groep voor relatief weinig schade.

Een toelichting lijkt ons overbodig, iets met compensatie...

Speciale gebieden voor winterganzen

Er is specifiek beleid opgesteld in de meeste provincies voor de overwinterende ganzen, dat is

gebaseerd op de aanwijzing van rust- en foerageergebieden voor de ganzen met daarbuiten verjaging. Het voorstel van de Jagersvereniging om jacht op ganzen in de herfst- en winterperiode op grote schaal toe te staan zou dit beleid frustreren, omdat dit leidt tot ongecoördineerd en onbeperkt afschot van overwinterende ganzen die relatief weinig schade veroorzaken.

Niet doden tijdens het broedseizoen

Vogelbescherming is tevreden dat de Jagersvereniging het nu met de natuurorganisaties eens is dat ganzen niet in het broedseizoen geschoten moeten worden, de periode dat ze op het nest zitten en hun jongen groot brengen. Afschot van ganzen in die periode leidt bovendien tot veel onnodige verstoring van andere broedvogels. Maar het broedseizoen is voor sommige vogelsoorten in juli nog niet afgelopen, terwijl de Jagersvereniging al wel vanaf begin juli wil gaan schieten. Verder is het opvallend dat het enige jaren geleden moeizaam bereikte ganzenakkoord tussen overheid, natuurorganisaties en jagers juist was geklapt, omdat de Jagersvereniging niet in de zomerperiode op ganzen wilde schieten.

Uit: Nieuwsbericht Vogelbescherming, 29-5-2018

Kamer: herstel ons landschap!

Vandaag vergadert de Tweede Kamer over de achteruitgang van het aantal insecten in Nederland. Onderzoeken vorig jaar in Duitsland en recent in eigen land in twee gebieden van Natuurmonumenten laten zien wat de gemiddelde automobilist al op de voorruit had geconstateerd: er zijn steeds minder insecten. Laat de Kamer deze aandacht nu ook omzetten in actie. Het gevaar dreigt anders dat het debat niet meer oplevert dan de wens voor aanvullend onderzoek.

Weiland vol bloemen en kruiden

Prima meer onderzoek, noodzakelijk ook, maar het mag geen excuus zijn om maatregelen uit te stellen. Al was het maar omdat die insecten staan voor een veel breder probleem. Het probleem van de te intensieve landbouw, de inrichting van ons land en als gevolg daarvan de teloorgang van een waardevol natuurrijk landschap. Een landschap dat we enkele decennia geleden nog deelden met allerlei vogels, insecten, zoogdiertjes en wilde planten. De trends van veel van die soorten doen denken aan een steile glijbaan. Ze lijden onder een complex van elkaar versterkende factoren. Landschapselementen als houtwallen en sloten zijn de afgelopen decennia opgeruimd of gedempt. Voor de landbouw oninteressante hoekjes land vol vogels en hun voedsel in de vorm van insecten en zaden, zijn opgeruimd. Veel groen is verdwenen onder steen en asfalt. Pesticiden hebben tal van wilde planten, of zo je wilt onkruiden, en insecten de das omgedaan. De grote hoeveelheid stikstof in het milieu heeft de natuur verarmd.

Klaagzang

Ik stop nu met de klaagzang. want we wéten ook dat het anders kan, maar dat moeten we dan wel doen. Er zijn vele maatregelen die nu al uitgevoerd kunnen worden, zoals het langs akkers inzaaien van brede bloemrijke stroken, het graven van brede sloten met flauw aflopende oevers, het herstellen van kruidenrijke weilanden en het planten van houtwallen. En natuurlijk het terugdringen van het gebruik van bestrijdingsmiddelen. Die maatregelen moeten wel op een behoorlijke schaal worden uitgevoerd. Uiteindelijk is de ortolaan niet uit ons land verdwenen door de kap van die ene houtwal, of de dramatische achteruitgang van de grutto door het omzetten van dat ene kruidenrijke weiland in eentonig raaigras.

Natuurvriendelijker productie

Om ons land weer te laten zoemen van de insecten, te laten kleuren door wilde bloemen en te laten leven door heel veel vogels moet er nog meer gebeuren. Vooral een transitie in de landbouw naar een natuurvriendelijker productie is noodzakelijk, zoals sommige boeren die nu al laten zien. Dat is niet in een achternamiddag gebeurd en we zullen er ook meer kennis voor moeten vergaren. Maar dat mag geen reden zijn niet alvast te starten met wat we wel weten: het herstel van het landschap en het verder terugdringen van gif en mest. Kamer, grijp dit moment om de neergang te keren.

Uit: Nieuws Vogelbescherming, 5-6-2018

Samenstelling John Hermans

Vogel in de Maashorst... 'de Grauwe Gors'

Helaas geen broedvogel meer in de Maashorst en zelfs niet in Nederland. Het is met deze vogelsoort door invloed van de mechanisatie in de landbouw afgelopen. Wel zien we af en toe doortrekkers, zoals de door John Hermans geziene Grauwe Gors op 29 april 's morgens op de Holenberg. De Grauwe Gors is de grootste Gors. In de vlucht valt hun forse bouw op. De vleugels zijn breed, de staart is vrij lang en de kop en het lichaam zijn zwaar. Zoals bij alle gorzen het geval is, heeft deze ook een zeer goed zichtbare gorzetand, een uitbouw van de snavel aan de basis, waardoor deze zaden goed kan kraken.

Tijdens de zang valt de typische 'gorzetand' goed op. 📷 *Marc Gottenbos*

Het verenkleed is saai. Een bruine gevlekte rug, voorzijde vaalwit met streepjes, vandaar de naam Grauwe!! De donker gevlekte 'bef' van de Grauwe Gors is pas op korte afstand zichtbaar, weliswaar alleen bij volwassen vogels. De gewoonte om met afhangende poten te vliegen, komt meestal alleen tijdens het broedseizoen voor. Grauwe Gorzen zitten vaak op een verhoging of op de draad hun liedje te zingen wat lijkt op het geluid van een rammelende sleutelbos. Het is een zomervogel, maar de verspreiding en leefwijze heeft nogal raadselachtige trekjes. De soort komt voor op uitgestrekte akkers, vooral met granen. En toch verdwijnt de soort op vele plekken. Hun broedgedrag is eveneens merkwaardig. In tegenstelling tot andere gorzen en zaadeters helpt het mannetje nauwelijks mee met de nestbouw. Soms vergezelt hij het vrouwtje als ze aan het bouwen is, maar alleen zij broedt en verzorgt de jongen. Tot voor kort dacht men dat het mannetje van de Grauwe Gors meerdere vrouwtjes heeft; dit blijkt lang niet altijd zo te zijn. Het mannetje heeft verscheidene zangposten, vaak tot op 150 meter van een nest. Het nest ligt verborgen op de grond in een korenveld of op braakliggend terrein. Het legsel bestaat uit drie tot vijf eieren en er worden wel drie broedsels per jaar grootgebracht. De Grauwe Gors was vroeger een broedvogel in Brabant. In de avifauna van Noord-Brabant van 1967 lezen we: Het belangrijkste broedgebied in onze provincie vormen ook nu nog de Maaspolders tussen Rosmalen en Ravenstein.

Grauwe Gors. 📷 *Marc Gottenbos*

Dat het aantal geregistreerde zangposten hier belangrijk lager was dan vijftien jaar daarvoor, toen (in 1951) tussen Kruisstraat, 't Wild, Raven-

stein en Oss niet minder dan 26 zangposten werden geteld, komt waarschijnlijk geheel voor rekening van het feit dat in deze streek weinig intensief werd waargenomen.
Anno nu is dit wel anders, echter de Grauwe Gors is geheel verdwenen. Een stukje verder staat over deze soort: Een tweede belangrijk broedgebied treffen we aan in de Peel; de Grauwe Gors broedt hier in de tot uitgestrekte, vrij kale cultuurlanden ontgonnen Peelgebieden, zowel aan de Brabantse als aan de Limburgse kant van de provinciegrens. In Noord-Brabant ligt dit broedgebied voornamelijk in de gemeente Asten en Deurne. Het 'eilandsgewijs' voorkomen van de Grauwe Gors is vermoedelijk een gevolg van de biotoopkeuze. Desalniettemin zijn er in de overige delen van de provincie ook wel gebieden aan te wijzen, die oppervlakkig bezien evenzeer als broedplaats in aanmerking zouden komen, maar waar de soort beslist ontbreekt. Het is dus zeer moeilijk hiervoor een verklaring te geven. Het totaal aantal broedparen zal de 40 overschrijden, zodat de Grauwe Gors in Noord-Brabant een schaarse tot vrij schaarse broedvogel genoemd moet worden.
In de Atlas van Nederlandse broedvogels (telling 1973 tot 1977) worden nog zo'n 400 tot 800 broedparen genoemd voor Nederland, zoals het oosten van Noord-Brabant en in Limburg. Helaas moeten we nu constateren dat we geluk hebben om er één te zien. De 'Knapbek', vroeger zo genoemd vanwege zijn dikke forse kegelvormige snavel om graankorrels te knappen, is als broedvogel verdwenen.

Jan-Willem Hermans

Grauwe Gors. 📷 ***Mignon van den Wittenboer***

Excursie Farne Islands

8 t/m 10 juni 2018

Vogelwacht Uden is van acht tot en met tien juni op driedaagse excursie naar de Engelse Farne eilanden geweest. De reisorganisatie was Delta Safari en het hoofddoel van deze reis waren de Papegaaiduikers. Maar dat wil niet zeggen dat er verder niets te beleven viel. Het weer was goed met zo'n zeventien graden, weinig wind en dus ook een rustige zee. Geen toestanden met lijkbleke, over de reling hangende vogelwachters, die hun maaginhoud niet binnen konden houden.
Het vertrek was vrijdagmiddag vanuit IJmuiden waar we om 17.00 uur op een grote passagiersboot, King Seaways van DFDS, stapten voor de overtocht naar Newcastle. Een tocht van zo'n zeventien uur. Gelukkig was er op het dek overdag voldoende te zien in de lucht en in het water.

Martien van Dooren

Hierover werd een lezing gegeven in het wildlifecentre van de Britse organisatie ORCA. Met name over walvissen, dolfijnen en zeehonden was dat voor velen een verhelderend verhaal. Vanaf het observatiedek hebben we daarna diverse Jan van Genten, Drieteenmeeuwen en Zeekoeten gespot. Wat verder richting Newcastle kwamen ook de eerste dolfijnen en een paar walvissen in beeld, maar dat was wel geconcentreerd turen over de zee. Vanaf een uur of zeven konden we in groepen aanschuiven voor een zeer uitgebreide warme maaltijd in buffetvorm. De rest van de avond hebben we daarna onder het genot van een, behoorlijk prijzig, drankje doorgebracht in de bar waar we ook nog konden genieten van live muziek. Tijd om naar bed te gaan, naar de kleine hutjes met stapelbedden. Zag er wel allemaal schoon uit en de bedden waren goed.
De volgende morgen konden we vanaf zes uur alweer terecht op het observatiedek, waar de contouren van Engeland reeds zichtbaar waren. Vanaf zeven uur konden we ontbijten en daarna ging het snel richting tien uur en was het tijd om aan wal te gaan. Dat duurde nogal lang door een stroomstoring bij de slurf, zodat we daarna haast moesten maken om op tijd met de bus in Seahouses te zijn. Daar zou het drie uur durende hoogtepunt van de excursie plaatsvinden met een boottocht tussen de, vlak onder de kust gelegen, Farne eilanden door en een bezoek aan één daarvan, Inner Farne. Door de stroomstoring hadden we geen tijd meer om het havenstadje te verkennen en een typische Engelse fish & ships te gaan eten. We gingen meteen aan boord van de Serenity II, een catamaran voor 35 personen. De zee was gelukkig nog steeds erg rustig en het licht voor de fotografen was goed.

Zeekoeten. *Martien van Dooren*

Al snel zien we de eerste Zeekoeten langs de boot vliegen, gevolgd door de eerste Papegaaiduikers. De excursieboot wordt tot dicht onder de kliffen

gemanoeuvreerd, die vol zitten met Zeekoeten, Alken en Papegaaiduikers. Ook komen we langs de rotsen waar de Grijze Zeehonden liggen.
Na zo'n anderhalf uur gaan we aan land op Inner Farne, een eilandje van nauwelijks één hectare. We hebben een uur de tijd om het eiland te verkennen. Als eerste loopt het pad tussen de broedende Noordse Sterns door. Als de jongen zijn uitgekomen, is een hoofddeksel geen overbodige luxe om de pik-aanvallen van de Sterns af te weren. Iets verderop is het rustiger en zien we broedende Kuifaalscholvers, verscholen Eidereenden en nesten van de Drieteenmeeuwen. Midden op het eiland vinden we dan eindelijk de vogels waar we allemaal voor gekomen zijn; de Papegaaiduikers. Hier wordt door de meesten het uur vol gemaakt om deze clowneske vogels zo goed mogelijk op de foto te krijgen. Het is wel een hele kunst om er een in de vlucht te fotograferen met zijn bek vol visjes.

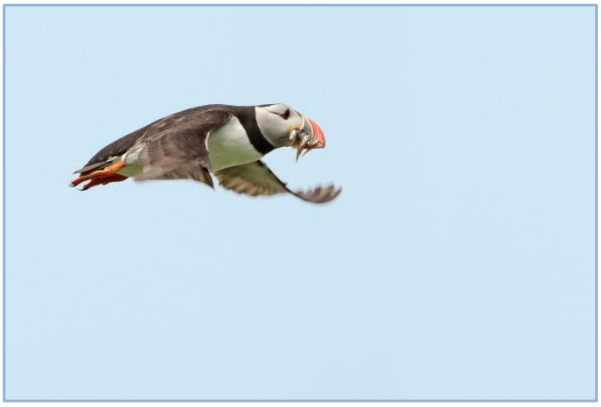

Papegaaiduiker. 📷 *Simone Schraven*

De ca. 30 cm hoge Papegaaiduikers hebben een grote snavel, die in het broedseizoen feller gekleurd is dan buiten het broedseizoen. De vleugels van de vogels zijn aangepast om er goed mee te kunnen zwemmen en zijn vrij kort. Als de vogels vliegen is dit meestal vrij laag boven het water en ze hebben een vrij hoge vleugelslag, tot honderd slagen per minuut. Papegaaiduikers leven het grootste deel van het jaar op zee en broeden in kolonies vooral op kliffen en eilanden nabij de kust. De nesten zijn simpel en bestaan voornamelijk uit een gat in de grond of holte in de rotsen. Mooi om te zien dat er eentje bij het nest blijft wachten om op de jongen/eieren te passen, terwijl de partner aan het vissen is.

Kuifaalscholver. 📷 *Simone Schraven*

Na deze prachtige excursie stappen we direct weer in de bus, om op tijd bij de boot te zijn. Terug aan boord gaat we dineren in het restaurant om daarna nog wat uren aan het observatiedek te kunnen verblijven in de hoop naast vogels ook nog dolfijnen of zelfs een walvis te zien. In de bar was het daarna weer gezellig tot rond middernacht en de artiest van gisteren was er ook weer met zijn live muziek. "Alice, who the fuck is Alice" werd massaal meegezongen door de leden van de Vogelwacht Uden.
Voordat we de volgende morgen in IJmuiden aankomen varen we tussen de twee windparken door die voor de Noord-Hollandse kust liggen. Regelmatig worden hier bruinvissen gezien. Door ons slechts eentje. Rond tien uur gaan we van boord. Een schitterende ervaring rijker.

Martien van Dooren

16 deelnemers: Peter van de Braak, Martien van Dooren, Bart Gras, John Hermans, Lenie van Heusden, Chris van Lieshout, Theo en Maria Peters, Livonne Rommers, Simone Schraven, Ton Smits, Mark Stevens, Jan van den Tillaart, Paul en Marga Verduin, Jos van der Wijst.
41 gespotte vogels: Aalscholver, Alk, Blauwe Reiger, Boerenzwaluw, Bontbekplevier, Buizerd, Drieteenmeeuw, Ekster, Eider, Gierzwaluw, Grote Mantelmeeuw, Grote Stern, Huismus, Huiszwaluw, Houtduif, Jan van Gent, Kauw, Kleine Mantelmeeuw, Kokmeeuw, Kuifaalscholver, Merel, Noordse Stormvogel, Noordse Stern, Oeverpieper, Papegaaiduiker, Putter, Raaf, Roek, Roodkeelduiker, Scholekster, Spreeuw, Torenvalk, Turkse Tortel, Vink, Visdief, Wilde Eend, Wulp, Zeekoet, Zilvermeeuw, Zwarte Kraai, Zwarte Zee-eend.

Luider

Misleiding

Sinterklaas. Als kind kon ik wekenlang uitkijken naar de komst van de goedheiligman en het heerlijk avondje. Toen ik in de derde klas zat maakte de meester in één klap een einde aan al die spanning. Hij nam de derde-klassers apart van de tweedeklassers en vertelde, ietwat heimelijk, dat Sinterklaas niet bestond. Wat voelde ik me bedonderd. Al die zanginspanningen voor niets, al die tekeningen waren waarschijnlijk in de prullenbak beland. Waardeloos. Pas later in het leven kwam er een herwaardering. Wat mooi toch dat je zo misleid kon worden en er helemaal in op kon gaan. En het leverde toch mooie cadeaus op.

In de wondere wereld van het vogelgeluid worden we ook vaak misleid. Niet door volwassen mensen, maar door volwassen vogels. Zo kunnen ze andere soorten zo levensecht immiteren dat we niet zeker weten wie er zingt. Neem bijvoorbeeld de Gaai. De Gaai is bekend van zijn immitatie van het roepen van de Buizerd. Klik hier voor de Gaai en hier voor de echte Buizerd. Je moet goed luisteren en dan hoor je dat de immitatieroep van de Gaai ongeveer de helft korter is en dat ie veel helderder klinkt dan de trillerige roep van de Buizerd. De Gaai is met deze immitatie overigens erg succesvol. Op opnamen van de BBC is te zien hoe de Gaai de Buizerd nadoet voordat hij van een kadaver gaat eten. Je ziet dat concurrerende kadavereters uit de buurt blijven.

Maar soms kan een vogel niet anders en worden wij toch verward. Zo zat er vlakbij de wijk Uden-Zuid, waar ik woon, twee jaar geleden een vogel te zingen, die het midden hield tussen een Tjiftjaf en een Fitis. Hij begon vaak als een Tjiftjaf en eindigde als een Fitis. Het blijkt dat er in Nederland meerdere Fitissen zitten die dit doen. Er wordt aangenomen dat het hybride Fitissen zijn, dus kruisingen met een Tjiftjaf en altijd mannetjes. Het beestje zorgde met zijn misleiding voor de nodige verwarring . Luister hier maar eens en dan lijkt zelfs een Grauwe Fitis tot de mogelijkheden te horen. Zoals we met vier verzamelde VWU vogelwachters even hebben gedacht.

Als laatste voorbeeld van een misleiding wil ik de bezoekende Tjiftjaf noemen op de telpost Noord. Met een aantal tellers stonden we voor de keet, toen er opeens een roepje te horen was dat direct deed denken aan een Bladkoning (luister hier voor een echte Bladkoning). Maar dit roepje is er een die tot het standaardarsenaal van de Tjiftjaf hoort, maar dat minder te horen is. Het blijkt bekend te staan als de “pi-tja” roep. De vogel heeft toch zeker vijf ervaren vogelaars een tijdje in spanning gehouden met zijn misleidende roepje (hier te horen)

Wat de rode draad is bij al deze misleidingen is de overeenkomst met Sinterklaas. Vol verwachting klopt ons hart bij het horen van het geluid, maar soms zijn we teleurgesteld als we ontdekken wie er zingt. Ik heb dit afgeleerd. De ontmoeting is bijzonder op zich. Je wordt toch maar, met al je ervaring, mooi op het verkeerde been gezet. En het mooie zit in deze, vaak zeldzame, ontmoetingen met bijzondere geluiden. Ik pleit voor meer misleiding in de vogelgeluiden, anders wordt het maar een saaie boel.

Bart Gras

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor álle volwassen leden. Een verslag van de activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujsel.

Seizoen 2017/2018

Watervogels

Op de zaterdagochtend van 17 maart was het erg koud. Een snijdende oostenwind zorgde voor een gevoelstemperatuur van ver onder het vriespunt. Waarschijnlijk was dat ook de reden dat vele jeugdleden zich afmelden. Maar enkele volhouders kwamen toch opdagen. Ons plan om naar watervogels te zoeken met deze kou hebben we toch maar gewijzigd. Het leek ons slim om in de bossen te blijven zodat we minder last hadden van de wind.
De vogels waren ook erg stil. Bij de start van de wandeling hebben we geschat hoeveel soorten we zouden zien... dit varieerde van tien tot twintig soorten. Uiteindelijk hebben we toch negentien vogelsoorten kunnen zien!! De spechten zijn rond deze tijd al actief met nestbouw. Van drie spechtensoorten hebben we de nestgaten gezien; Kleine Bonte Specht, Grote Bonte Specht en Zwarte Specht. Het nest van de Zwarte Specht was waarschijnlijk ingepikt door een Bosuil. Er lagen een aantal braakballen onder de boom.

Weidevogels

Hoe gaat de weidevogelbescheming te werk, dat wilde we die ochtend te weten komen. Met een klein groepje jeugdleden zijn we op bezoek gegaan bij Laura en Femke van de weidevogelbeschering Bernheze. Ze vertelden ons over de soorten weidevogels die er voorkomen en hoe ze die beschermen. In de percelen rondom sterrenwacht Halley hebben we gezocht naar nesten van o.a. Kievit, Scholekster en Wulp. Helaas hebben we maar één kievitsnest kunnen vinden. Dit nest werd in een mandje gezet, zodat deze verplaatst kan worden door de boer. Tevens werd er in de buurt een stokje geplaatst.
In de buurt was nog wel een Scholekster aan het alarmeren, maar daarvan konden we niets vinden. Een vermoedelijke nestplek van de Wulp hebben we nog gezien, maar daar lagen nog geen eieren in. Aan het eind kregen we nog een leuk aandenken mee, in de vorm van een petje en informatiemateriaal.

Vogels in het riet

Waar in onze regio kunnen we rietvogels gaan zoeken vroegen we ons af. We besloten om naar de Hofmansplassen te gaan. Het was best warm die dag en dan geeft het water ook wat verkoeling. We hoopten een twintigtal vogelsoorten te kunnen vinden, met name watervogels. Al snel zagen we Meerkoeten en Wilde Eenden. Een Witte Kwikstaart was lastig op naam te brengen, deze was niet echt zwart/wit, waarschijnlijk een jonge vogel. Wat verderop hoorde we de Tjiftjaf zijn eigen naam zingen.

Tjiftjaf. 📷 *John Hermans*

Een zwart/witte eend werd al snel op naam gebracht, de Kuifeend. Maar halverwege de wandeling zagen we achter een hek wel erg vreemde vogels... Struisvogels. Deze maakte een heel zwaar geluid, wat wel op een Roerdomp leek.

Aan de waterkant hebben we van de pauze (en de koeken) genoten! En gelukkig hoorde we erg dichtbij een Kleine Karekiet. Een klein steltlopertje had een gele ring om zijn oog, dit moest wel de Kleine Plevier zijn. Erg mooi waren ook de Oever-zwaluwen die over het water aan het jagen waren. In totaal hadden we wel twintig soorten gezien of gehoord.

Peter van de Braak

Kleine Karekiet. 📷 *Marc Gottenbos*

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en hier erg graag tijd voor vrij willen maken?

Laat ze contact opnemen met één van de begeleiders. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd.

Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl klik op jeugd.

Uitgelicht
'zwem- of grondel-eenden'

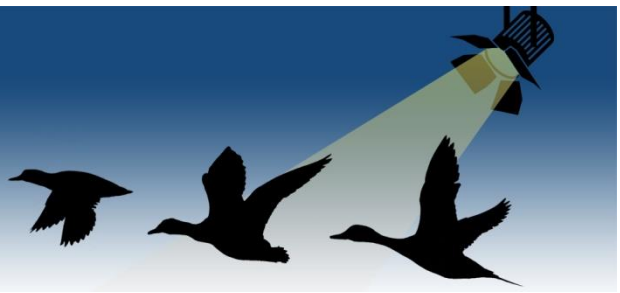

De term 'eend' wordt gebruikt voor een groot deel van de soorten uit de familie Anatidae. De groep telt ongeveer 116 soorten zwemvogels, waaronder talingen, smienten, casarca's, eiders, stekelstaarten, brilduikers, zaagbekken en natuurlijk ook vogels die werkelijk eenden heten of, in enkele gevallen, ganzen. Eenden zijn watervogels met korte poten en zwemvliezen tussen de drie voortenen. De achterteen staat vrij, maar is klein en iets hoger aan de poot gezet. Eenden hebben puntige vleugels. Het verenkleed is goed waterdicht dankzij een dichte onderlaag van donsveertjes. In de snavelvorm is grote variatie waarneembaar. Op basis van verschillen in lichaamsbouw en gedrag worden diverse typen eenden onderscheiden. Bij de zogeheten **zwemeenden** zijn de poten ongeveer midden onder de romp geplaatst, waardoor de vogels op het land redelijk goed kunnen lopen. Zwemeenden zoeken hun voedsel in het algemeen in ondiepe, stilstaande wateren. Daarbij 'grondelen' ze met ondergedoken kop en voorlichaam, maar gaan ze niet helemaal onder water. Ze hebben lange vleugels en kunnen goed vliegen. Voorbeeldsoorten zijn de Wilde Eend, de Krakeend en de Bergeend. **Duikeenden** gaan wel helemaal onder om voedsel te zoeken. Hun lichaam is zwaar en goed gestroomlijnd. Hun zwempoten zorgen voor de voortstuwing en zijn om die reden achter aan de romp geplaatst. Daardoor bewegen duikeenden zich op het land nogal onbeholpen voort. Om de weerstand onder water te beperken, hebben ze kleine vleugels. Ze vliegen dan ook minder goed dan zwemeenden. Vooral opvliegen vanaf water kost hun zichtbaar moeite. Voorbeeldsoorten zijn de Kuifeend, de Tafeleend en de Krooneend. **Vissende eenden** wijken sterk af van de rest. Ze hebben geen brede, platte snavel met zeeflamellen, maar een lange, smalle snavel met een iets haakvormige punt en zaagtandjes langs de randen. Daarmee hebben deze vogels die drie tot vier meter diep kunnen duiken, goede grip op glibberige prooien zoals vissen. Ze hebben grote zwempoten en vaak een wit vleugelveld. Veel zaagbekken hebben een achterhoofdskuif. Voorbeeldsoorten zijn de Middelste Zaagbek, de Grote Zaagbek en het Nonnetje. **Stekelstaarten** zijn te herkennen aan de stijf opgeheven staart die bij het duiken als roer wordt gebruikt. Net als zaagbekken jagen ze al duikend op vissen. Hun vismenu vullen ze met waterplanten aan. Voorbeeldsoorten zijn de Witkopeend en de Rosse Stekelstaart.

In deze aflevering van 'Uitgelicht' bespreken we de groep van zwem- of grondeleenden. De **Wilde Eend** is een algemene soort, die op stilstaande en langzaam stromende wateren van allerlei soort kan leven en ook in bijna alle werelddelen voorkomt. Hij dreigt echter zijn wilde natuur te verliezen doordat er jaarlijks duizenden gekweekte exemplaren worden uitgezet voor de jacht en die kruisen ook wel met de wilde vorm. De **Krakeend** is een Oost-Europese zwem- of grondeleend die sinds de 19de eeuw steeds meer in Noordwest-Europa is gaan broeden. Het mannetje lijkt in zijn gedrag op dat van de Wilde Eend, al moet hij het zonder diens mooie kleuren stellen. Onze broedvogels trekken veelal in het najaar weg, maar worden dan vervangen door overwinteraars uit oostelijke streken. De **Pijlstaart** is een uitgesproken trekvogel, die zich in de herfst vanuit arctische broedgebieden van alle noordelijke continenten zuidwaarts begeeft om te overwinteren. Je ziet

hem dan vooral aan zeekusten; In Nederland met name op de Waddenzee en in de Delta, maar ook op het IJsselmeer en de grote rivieren. Als broedvogel is hij hier schaars. De **Slobeend** met zijn kenmerkende platte, spatelvormige snavel komt voor op zoet en brakke wateren. De West-Europese broedpopulatie van de Slobeend overwintert in het westelijke Middellandse-Zeegebied, maar Noord- en Oost-Europese slobeenden vinden West-Europa warm genoeg om er de winter door te brengen. Daarom kun je deze vogels het hele jaar door bij ons zien. De **Smient** is in Nederland een algemene wintergast, vooral in het Wadden- en Deltagebied, maar ook in natte veenweidegebieden en op grote rivieren.
Ook in Zuid-Europa overwinteren veel smienten. De Smient broedt zelden in ons land. Vanaf maart trekken vrijwel alle smienten weg naar het hoge noorden. De **Amerikaanse Smient** is in Noord-Amerika een algemene eendensoort, die zich graag ophoudt op ondiepe plassen en in graslanden. Met zijn kleine snavel en de witte band over het voorhoofd is hij gemakkelijk van andere eenden te onderscheiden. In West-Europa is hij een regelmatige dwaalgast, die zich vaak aansluit bij groepen smienten. De **Wintertaling** is met een gemiddeld gewicht van nauwelijks 350 gram een van de kleinste eenden uit onze wateren. 's-Zomers broeden wintertalingen vooral bij vennen en plassen op zand- en veengronden. 's-Winters zijn deze grondeleenden meer in het lage westen van ons land te vinden. Van de dieren die 's-winters naar Frankrijk wegtrekken worden er elk jaar nog vele afgeschoten. De **Zomertaling** is een lange afstandstrekker, die op weg naar zijn winterkwartieren soms meer dan 5000 kilometer vliegt. De soort is in West-Europa een schaarse broedvogel van moerassige streken met plassen. Vanaf augustus trekt de hele populatie naar Afrika. De **Blauwvleugeltaling** broedt in Noord-Amerika, maar wordt geregeld als dwaalgast in West-Europa waargenomen, ook in onze streken. Waarnemingen worden vooral in het voorjaar gedaan als de mannetjes hun prachtkleed dragen met een donkerpaarsgrijze kop en een witte sikkelvlek tussen oog en snavel.

Wilde Eend

-Anas platyrhynchos-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

Deze welbekende zwemeend komt in bijna alle werelddelen voor, wat zijn gehardheid en aanpassingsvermogen bewijst. De Wilde Eend stelt geen hoge eisen aan zijn leefomgeving, hij beschikt over een groot aanpassingsvermogen. Haast elk rustig, zoet watertje is hem genoeg, van zeeniveau tot 2000 meter hoogte. Je vindt hem op rivieren, meren, plassen en sloten, in moerassen, beschutte baaien en ook op vijvers in stadsparken. De Wilde Eend broedt in heel Europa, Azië en Noord-Amerika. Bovendien is de soort op veel plaatsen elders in de wereld ingevoerd en daarna ingeburgerd, onder andere in Australië en Nieuw-Zeeland. Wilde Eenden zijn in ons deel van Europa in hoofdzaak standvogels, die alleen over korte afstanden wegtrekken als hier geen open water meer te vinden is. Jaarlijks worden duizenden gekweekte exemplaren van de Wilde Eend uitgezet, om ze door jagers te laten afschieten.

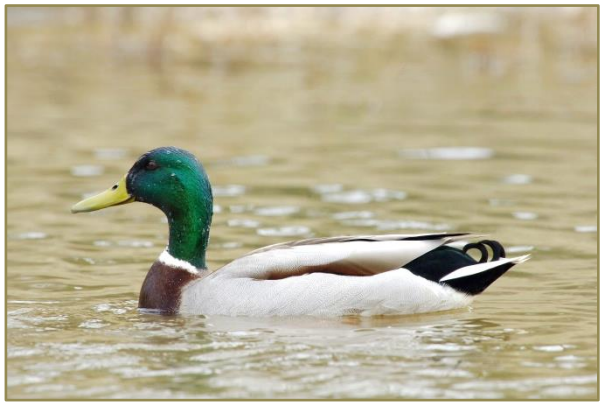

Wilde Eend. 📷 *John Hermans*

Die gekweekte dieren kunnen zich vrijelijk vermengen met de wilde vorm en helpen zo de populatie te vergroten. Veel uitgezette vogels wijken echter af van de wilde vorm, bijvoorbeeld door meer of minder wit in het verenkleed. Daardoor

dreigt nu ook de wilde vorm te veranderen. De Wilde Eend heeft gevarieerde eetgewoonten. Hij lust zaden, groene planten, insecten, wormen en zelfs kikkers. Meestal eet hij van het wateroppervlak of grondelt hij (kop omlaag, staart omhoog) in ondiep water, zodat hij met de snavel bij de bodem kan. De jonge eendjes eten hoofdzakelijk insecten. Het eerste legsel bestaat uit negen tot dertien eieren en wordt door het vrouwtje in haar eentje in vier weken uitgebroed.

Herkenning: Vooral de mannetjes (woerden) zijn in hun zomerkleed (dat ze bijna het hele jaar dragen) heel herkenbaar, met hun glanzend groene kop en hals, door een witte halsring gescheiden van de roodbruine borst. De snavel is geel, de staart wit en het achterlijf en de middelste (gekrulde) staartpennen zijn zwart. Het lichaam van het vrouwtje is bruin, afgezien van de blauwe spiegel; door het oog loopt een donkere streep. De Wilde Eend vliegt bij onraad rechtstreeks op uit het water. Hij heeft in de vlucht vrij brede vleugels en vliegt met snelle vleugelslagen. De spiegel is bij beide geslachten diepblauw, aan beide zijden met brede witte rand. De roep van het vrouwtje is het bekende in volume afnemende gekwaak: KWAAK KWAAK kwak kwak-kwah-kwah. Het mannetje heeft een zacht, raspend krrreb.

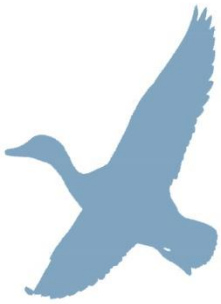

Krakeend

-Anas strepera-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Krakeend is een soort die vooral in Noord-Amerika en Azië talrijk is. Vanuit Oost-Europa heeft hij zich in de 20ste eeuw over West-Europa verbreid. De meer noordelijke populaties overwinteren in West- en Zuid-Europa, Afrika en Azië. Sinds 1862 broeden er Krakeenden op IJsland; ook in Nederland deden zich in de 19de eeuw al enkele broedgevallen voor. In de jaren 1950 begon de soort zich vanuit Friesland rond het IJsselmeer uit te breiden en kort daarna broedde hij ook in het Hollandse veenweidegebied, in de duinen en in de Biesbosch. Niet lang daarna werd ook België bereikt. De eerste broedgevallen in Frankrijk dateren van 1920. Frankrijk herbergt 's-winters wel 15.000 tot 20.000 individuen, oftewel 60% van alle in Noordwest-Europa overwinterende Krakeenden. Bij de groep Krakeenden in Nederland hebben zich intussen overwinteraars uit Zuid-Zweden, Polen en Rusland gevoegd. Krakeenden zijn vrij schuw en bezoeken vooral wateren met een dichte randbegroeiing, waarin ze zich kunnen verstoppen. Je ziet ze op plassen en meren en in moerasgebieden. Het zijn net als de Wilde Eend zwem- of grondeleenden.

Krakeend. 📷 ***Marc Gottenbos***

Krakeenden slobberen modderwater naar binnen en zeven daar met de snavel alles wat eetbaar is uit, vooral algen en andere waterplanten. Maar ze eten ook zaden en gaan zelfs aan land om te grazen. Het vrouwtje bouwt in haar eentje een nest van gras, dat ze met dons bekleedt. Ze kiest voor haar nest een plaats in dichte begroeiing in de buurt van het water. In mei legt ze 8 tot 12 roestbruin-gelige eieren die ze zonder hulp van het mannetje uitbroedt, wat ongeveer 26 dagen duurt. De jongen zijn nestvlieders; ze volgen hun moeder en leren snel zelf voedsel te zoeken.

Herkenning: De Krakeend is een weinig opvallende, maar fraaie eend, iets kleiner dan de Wilde Eend. Het mannetje toont van dichtbij een fijn gevlekt, gestreept en gespikkeld verenkleed, maar op afstand grijs. De anaalstreek, boven- en onderstaartdekveren zijn zwart. De Krakeend heeft een

witte spiegel die vaak te zien is als hij zwemt. Het mannetje heeft een grijs-zwarte snavel. Het vrouwtje lijkt sterk op een vrouwtje van de Wilde Eend maar het verenkleed is grijzer en de buik en de spiegel zijn wit, terwijl de zijsnavel oranje is. In de vlucht valt vooral de witte spiegel op, met daarnaast een zwart veld en daarvoor een roodbruin veld op de bovenvleugel. De roep van het mannetje is een kort, laag, kwakend krak, tijdens de balts een hoog, fluitend pie. Het vrouwtje kwaakt als een Wilde Eend, maar iets luider, klinkt wat mechanischer.

Pijlstaart

-Anas acuta-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Pijlstaart is in West-Europa een zeer schaarse broedvogel. Jaarlijks overzomeren hier enkele paren, waarvan 20-30 paren tot broeden komen en jongen voortbrengen. De meeste pijlstaarten zijn echter van oktober tot maart aanwezig, vooral afkomstig uit Finland en Rusland (tot de Oeral), al zijn er ook vogels afkomstig uit IJsland vastgesteld. In Nederland verblijven dan geregeld meer dan 12.000 individuen, vooral in het Wadden- en Deltagebied maar ook wel op zoete binnenwateren zolang het niet hard vriest. Pijlstaarten broeden in wetlands met ondiep water in grazige en open gebieden. De Russische broedpopulatie van de Pijlstaart wordt op 150.000 tot 300.000 paren geschat (incl. Siberië). In de rest van Europa broeden ongeveer 28.000 paren waarvan de grootste populaties zijn gevestigd in Zweden en Finland. Pijlstaarten die in de Oostzeelanden, Rusland en West-Siberië broeden, overwinteren in Noordwest-Europa. De dieren die op de Britse eilanden overwinteren zijn merendeels afkomstig uit IJsland. Pijstaarten eten zowel op het water als op het land. Het zijn zwemeenden, die grondelen: ze steken de kop in het water, kantelen de romp voorover en reiken met de snavel naar de bodem. Ze gebruiken daarbij hun staart als balanceergewicht en maken roeibewegingen met de poten. Dankzij hun lange hals en snavel oogsten ze waterplanten soms met wortel en al, alsook zaden. In de winter vormt zulke plantenkost hun hoofdvoedsel, maar in het voorjaar en de zomer wordt het dieet aangevuld met waterinsecten en hun larven, alsmede kleine kreeftachtigen en weekdieren. De eieren worden gewoonlijk in mei en juni gelegd. Het nest wordt dicht bij het water op de grond aangelegd. Het is een kuiltje, gevuld met bladeren, gras en dons. Het vrouwtje broedt in haar eentje de zeven tot negen eieren uit.

Pijlstaart. 📷 ***Marc Gottenbos***

Herkenning: De Pijlstaart is iets groter dan de Wilde Eend. Het is een elegante eend met lange, slanke hals, een ronde kop en een lange sierlijke grijszwarte snavel. Het mannetje heeft een chocoladebruine kop waarop een brede witte streep langs de nek naar beneden loopt. Verder heeft het mannetje een witte borst en is onmiskenbaar met zijn verlengde middelste staartpennen.
Het vrouwtje is gevlekt grijsachtig bruin, de staart is korter dan bij het mannetje maar wel puntig. In de vlucht zijn vooral de lange nek, lange staart en vrij smalle, puntige vleugels opvallend. Het mannetje kent een groenzwartige spiegel, het vrouwtje een bruine spiegel. De roep van het mannetje is kort, helder kruuh; de roep van het vrouwtje is meer kraaiachtig kr-r-r-r-aah maar ze kwaakt ook wel als een Wilde Eend.

Slobeend

-Anas clypeata-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Slobeend komt voor op zoete- en brakke wateren: het is zwijgzame, onopvallende vogel, al ziet het mannetje er in de broedtijd prachtig uit met zijn groene kop, witte borst en roodbruine buik. Slobeenden leven op ondiepe, zoete wateren. Ze zijn gemakkelijk van andere eenden te onderscheiden, vooral de mannetjes. Deze eend is ook gemakkelijk te herkennen aan zijn lange, zwarte spatelvormige snavel. Zoals de meeste zwemeenden is de Slobeend omnivoor, in die zin dat hij zowel waterplanten en zaden eet, als muggenlarven en andere kleine waterdiertjes. Om voedsel op te nemen, slobberen slobeenden een heleboel water op en laten dat weer weglopen via een zeefinrichting, bestaande uit hoornlamellen op de snavelranden. Uit de prut die op de lamellen achterblijft, verwijdert het dier met zijn tong alles wat hem niet aanstaat en de eetbare restdelen slikt hij door. In ons land is de Slobeend het hele jaar door wel te zien. In de zomer zijn de aantallen het hoogst; dan vind je in Nederland minstens 10.000 broedparen. Verder zuidwaarts is de soort als broedvogel veel zeldzamer. Onze broedvogels trekken in de herfst merendeels weg naar Zuid-Europa, maar tegelijk arriveren hier veel slobeenden uit Noord- en Oost-Europa. In normale winters zijn altijd wel enkele duizenden slobeenden in Nederland aanwezig, vooral in het kustgebied en langs de grote rivieren. Na de paring betrekt het vrouwtje haar komvormige, met hooi en dons gevoerde nest aan de waterkant. Ze legt acht tot twaalf eieren, die ze vervolgens zelf in ongeveer 25 dagen uitbroedt. Bij het uitkomen zijn de jongen voorzien van een dons jasje. Het zijn nestvlieders. Het mannetje bemoeit zich niet met het broeden, maar hij zorgt er wel voor dat het broedterritorium goed verdedigt wordt. Slobeend mannetjes gaan ook na de broedtijd door met de verdediging van hun territorium. Bij woerden van andere eendensoorten gebeurt dat niet zo vaak.

Slobeend. 📷 *Peter van de Braak*

Herkenning: Middelgrote eend met een korte hals en een opvallende, lange, brede snavel en daardoor zowel in de vlucht als zwemmend 'kopzwaar' lijkend. Het mannetje is in de zomer onmiskenbaar met zijn groene kop, lichtgeel oog, witte borst en helder kastanje bruine buik en flanken. De bovenzijde van de voorvleugel is lichtblauw, verder een groene spiegel met witte voorrand. Het volwassen vrouwtje lijkt op een Wilde Eend maar heeft een enorme snavel en donkerbruine buik die contrasteert met de witte ondervleugel. De spiegel is dof groengrijs zonder witte achterrand. In de vlucht lijken de vleugels van de Slobeend verder naar achteren te staan dan bij andere eenden, maar dit beeld wordt vooral veroorzaakt door de langere snavel. Als het mannetje opvliegt, hoor je een nasaal tweelettergrepig toek-toek. Het vrouwtje heeft een schor kerr-esj en kwaakt af en toe.

Smient

-Anas penelope-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Smient is een bezoeker uit de taiga. De eerste smienten komen rond september in ons land aan en gedurende het hele najaar blijven nieuwe contigenten binnenkomen. Veel smienten trekken door naar het zuiden, maar anderen blijven. Daardoor is de Smient in Nederland na de Wilde Eend

de op een na talrijkste eend in de winter. De wintergasten komen uit Noord-Europa of West-Siberië. Ze zijn tamelijk trouw aan hun winterverblijven: veel vogels keren elk jaar op de zelfde plek terug. Vanaf maart trekken de dieren naar de broedgebieden. Kleine aantallen overzomeren bij ons, broedgevallen zijn schaars. De Russische broedpopulatie telt minstens 195.000 broedparen. De populatie in de rest van Europa wordt op 105.000 broedparen geschat, verspreid over vijftien landen. De grootste aantallen broeden in Finland, Zweden, Noorwegen en IJsland. Smienten behoren tot de zwem- of grondeleenden, maar grazen liever op drooggevallen slikken en kwelders dan dat ze hun eten uit ondiep water opvissen.

Smient. 📷 *Marc Gottenbos*

Met hun korte, brede snavel kunnen ze het wier, de zeekraal en het kweldergras gemakkelijk afmaaien. Ze grazen met soortgenoten in dichte groepen en marcheren met heen en weer zwaaiende koppen gestaag voort. Op het water eten smienten veel kroos en algen. Daarbij steken ze desnoods hun kop onder water, maar de staart blijft zichtbaar, zoals het een goede grondeleend betaamt. De broedparen vormen zich al vroeg in het jaar, meestal wanneer de vogels nog in hun winterkwartieren vertoeven. Tijdens de trek en bij aankomst in de broedgebieden zijn de paren dus al gevormd. Omdat de baltsceremonie al voor de lente plaatsvindt, zijn de mannetjes 's-winters in hun pracht- of broedkleed mooier op kleur dan 's-zomers in hun eclipskleed. Het vrouwtje heeft de taak het nest aan te leggen, dat bestaat uit een simpel kuiltje, verborgen onder begroeiing en gestoffeerd met hooi en dons. Ze legt vervolgens zes tot tien eieren, die ze in haar eentje uitbroedt. Het mannetje blijft wel in de buurt en neemt de verdediging van het vrouwtje en het broedsel op zich. Na circa 25 dagen komen de jongen goed ontwikkeld in donkergrijze donsjasjes uit het ei.

Herkenning: De Smient is een middelgrote eend, kleiner dan de Wilde Eend. Ze hebben een ronde kop en kleine snavel. De mannetjes hebben een kastanje bruine kop en nek, een geel voorhoofd, roze borst en grijs lichaam met onder de vleugels een witte lijn. Verder hebben ze een zwarte puntige staart en een witte buik. Het vrouwtje is grijsbruin gevlekt met de flanken wat rossig bruin, de buik zuiver wit en de onderstaart en anaalstreek lichter dan bij het mannetje. In de vlucht toont het mannetje grote witte vleugelvelden en een donkergroene spiegel.

Smient mannetje. 📷 *Marc Gottenbos*

Bij het vrouwtje is de spiegel licht omlijnd. De witte buik valt bij beide geslachten op. Het vleugelprofiel wordt gekenmerkt door de vrij korte nek, smalle vleugels en vrij lange staart. Vliegt vaak in grote groepen. De roep van het mannetje is een heel kenmerkende, drielettergrepige fluittoon pu-WIE-oerr, waarvan het laatste deel op afstand vaak niet te horen is. Het vrouwtje heeft een wat onderdrukt, grommend karr-karr-karr.

Amerikaanse Smient

-Anas americana-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Amerikaanse Smient broedt in de noordelijke delen van Noord-Amerika. In de herfst keert hij die streken de rug toe en zoekt de betrekkelijke warmte van de Atlantische en Pacifische kusten op. Veel vogels zitten 's-winters in de zuidelijke VS en Midden-Amerika, hier ook wel meer landinwaarts. Buiten de broedtijd zijn de Amerikaanse Smienten meestal te vinden op plassen en meren met een weelderige oeverbegroeiing. Verder worden ze geregeld aangetroffen op rivieren, in kustmoerassen, riviermondingen en rustige baaien aan zee, alsook op akkers en weilanden. In Nederland worden bijna elk jaar wel enkele exemplaren waargenomen, vooral aan de kust (Wadden- en Deltagebied) en langs de grote rivieren, maar ook in Flevoland en op de Hollandse plassen. Jagers heffen een zware tol van de Amerikaanse Smient, vooral in de trektijd, wanneer deze vogels grote troepen vormen en dus een gemakkelijk doelwit zijn. Ondanks de intensieve jacht is de Amerikaanse Smient een algemene soort. Amerikaanse Smienten brengen de meeste tijd door met zwemmen en voedsel zoeken.

Amerikaanse Smient. 📷 *Marc Gottenbos*

Ze zijn in hoofdzaak op het water actief. Daar vreten ze aan moerasplanten en halen al grondelend algen en andere malse waterplanten van de bodem op. Op het land eten ze vooral gras. Maar ook loof van landbouwgewassen. De Amerikaanse Smient broedt in het noorden van Noord-Amerika, van Alaska tot Nova Scotia. In de broedtijd verdedigen de broedparen ieder een groot territorium, dat meestal de hele plas waar ze verblijven beslaat, maar minstens het deel waar ze foerageren. Het nest wordt op de grond aangelegd in een kuiltje dat wordt bekleed met gras, takjes en dons. De eieren worden vanaf half mei gelegd. Het mannetje, dat eerder ook al niet deelnam aan de nestbouw, verlaat het vrouwtje een of twee weken nadat ze is begonnen met broeden. De jongen zijn nestvlieders.

Herkenning: De Amerikaanse Smient lijkt in het algemeen op de Smient maar heeft een iets grotere kop met een steiler voorhoofd en een iets langere staart. Door zijn verenkleed is het mannetje van de Amerikaanse Smient gemakkelijk te onderscheiden door zijn donkere rozebruine lichaam, dat contrasteert met zijn karakteristieke kop, die de volgende kenmerken vertoont: het gezicht is beige, zwartgespikkeld. Het voorhoofd licht crème wit, meestal doorlopend over de kruin tot in de nek. Op de kop is een brede iriserende groene strook die zich uitstrekt vanuit het oog naar beneden tot de zijhals. Het adult vrouwtje lijkt oppervlakkig op de Smient en is moeilijk uit een groep te pikken maar heeft een licht grijswitte, donkerder gespikkelde kop, donkere schaduw rond de ogen, oranjerode borst en flanken. In de vlucht zijn de diagnostische witte oksels van de Amerikaanse Smient goed te onderscheiden van de grijze oksels van de Smient. De roep van het mannetje is iets heser dan die van de Smient.

Wintertaling

-Anas crecca-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

West-Europa is een belangrijk overwinteringsgebied voor wintertalingen uit Noord- en Oost-Europa. De West-Europese broedvogels trekken alleen bij strenge vorst weg. Ongeveer een kwart

van alle dieren probeert in Frankrijk te overwinteren. Vanwege zijn smakelijke vlees is de Wintertaling de meest bejaagde eendensoort. Bij de Wintertaling wordt op basis van verschillen in grootte en kleur van het verenkleed drie ondersoorten onderscheiden. Elk ondersoort heeft een verschillend verspreidingsgebied. De typische ondersoort *Anas crecca crecca* broedt in Europa en Noord-Azië. De Amerikaanse ondersoort *Anas crecca carolinensis* is van de Euraziatische vorm te onderscheiden door een verticale witte streep op de zijborst (bij mannetjes). Hij wordt ook wel als aparte soort opgevat. Op de Aleoeten voor de kust van Alaska broedt een derde ondersoort *Anas crecca nimia.*

Wintertaling. ***Marc Gottenbos***

De meeste broedpopulaties van de Wintertaling vertonen trekgedrag en overwinteren een eind ten zuiden van hun broedgebied dat in Eurazië bijna altijd ergens tussen 70 en 45 graden NB ligt. De meer zuidelijke broedpopulaties, waaronder die uit Groot-Brittannië, de Lage Landen en Noord-Frankrijk, zijn merendeels standvogels. Zij trekken alleen weg als het hard vriest. Wintertalingen foerageren vooral op het water en op slikkige oevers. Met hun brede snavel zeven ze de zaden van waterplanten uit de modder. In ondiep water grondelen ze veel, met alleen het voorlichaam onder water. Waterplanten vormen het hoofdbestanddeel van hun menu, maar vooral in de lente en de zomer eten ze ook veel ongewervelde waterdiertjes, waaronder slakjes, kleine kreeftachtigen, wormen en insecten. Buiten de broedtijd leven Wintertalingen in grote groepen. In de vroege herfst verblijven enorme aantallen in de Dollard, het Lauwersmeer, op de Waddeneilanden en op de randmeren van Flevoland. Naarmate het kouder wordt, verhuizen steeds meer vogels naar het Deltagebied en de grote rivieren. In april of mei zoekt het vrouwtje een rustig hoekje in dichte begroeiing langs een vennetje of in een veenmoeras, bij een kleiput, wiel of verlandende strang van een rivier. Het nest is een simpel kuiltje in de grond, bekleed met gras en dons. Na de paring legt ze acht tot elf geelwitte eieren, die ze in haar eentje in drie weken uitbroedt. Meestal verlaat het mannetje zijn partner zodra ze begint te broeden. De jongen verlaten het nest kort nadat ze uit het ei zijn gekomen. Drie weken later zijn ze vliegvlug.

Herkenning: De Wintertaling is de kleinste eend van Europa. Klein, compact, met een korte nek. Het mannetje heeft een kastanjebruine kop, met geel omlijnd donkergroen oogveld dat doorloopt tot op de achterkop. Verder een grijs lichaam met een witte lijn over de lengte van het lichaam, een licht gevlekte borst en geelwitte zwart omrande stuitzijden. Het vrouwtje toont als een klein, sierlijk, krachtig gemarkeerd vrouwtje van de Wilde Eend met een kleine snavel en donkere kruin. De Wintertaling is in de vlucht heel wendbaar en kan verticaal uit het water opvliegen. Kenmerkend zijn de puntige vleugels en de zeer snelle vlucht. De wit begrensde, donkergroene spiegel is in de vlucht goed te zien. Het mannetje heeft een snelle, dubbele fluittoon 'priep priep'. Het vrouwtje heeft een snelle hoge kwaak.

Zomertaling

-Anas querquedula-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De zomertaling broedt in de gematigde delen van Europa, van de Oeral westwaarts via Scandinavië tot de Britse eilanden en Frans Baskenland. Hij mijdt hogere gebergten. De zuidgrens van het broedareaal loopt via de Camargue, Corsica en de Povlakte naar Noord-Griekenland en Anatolië. In

Oost-Europa, met name in Rusland, is de soort algemeen, maar hoe meer naar het westen hoe dunner bezaaid de populaties zijn en in West-Europa is de soort ronduit zeldzaam. De Zomertaling is de enige eend die zijn Euraziatische broedplaatsen 's winters volledig ontruimt. Vanaf augustus verhuist hij naar het zuidelijk halfrond en keert pas in februari-maart bij ons terug om te broeden. Vliegen kan de Zomertaling als de beste; hij heeft een groot uithoudingsvermogen, veel spierkracht en haalt een topsnelheid van ruim 100 km per uur. Zomertalingen overwinteren in hoofdzaak in Afrika, met name in de Sahelregio, Senegal, Tsjaad, het Nijldal en ook in Zuid-Afrika. In de broedgebieden heeft de Zomertaling veel te lijden van ontwatering en drooglegging van de voor hen levensnoodzakelijke moerassen en plassen.

Zomertaling. 📷 *Marc Gottenbos*

In Afrika worden de dieren door habitatvernietiging als gevolg van verdroging en verstoorde waterhuishouding uit hun vertrouwde leefgebieden verdreven. De Zomertaling eet bij voorkeur moeras- en waterplanten, zoals die in ondiepe, zoete wateren groeien. Ze zijn vooral dol op de zachte knoppen van, wortels en bladeren van waterplanten. Ze beperken zich echter niet tot plantenkost, maar vullen hun menu aan met kleine waterdiertjes zoals insectenlarven, kikkervisjes en visbroed. Door hun grondelende levenswijze zijn Zomertalingen gebonden aan zeer ondiepe wateren. 's-Winters eten ze meer zaden. Na de baltstijd, in april, zoeken alle gevormde broedparen een afgezonderd plekje om te broeden. Het vrouwtje bouwt een nest, altijd dicht bij het water en goed verborgen in dichte begroeiing van riet, biezen en andere moerasplanten; de nestkom wordt met bladeren en dons bekleed. Het vrouwtje bebroedt de eieren ook zelf, in haar eentje uit en heeft daarna nog een maand nodig om de jongen groot te brengen.

Herkenning: De Zomertaling is een van onze kleinste eenden, een stuk kleiner dan de Wilde Eend. De kop is iets langwerpig met een vlakke kruin en een rechte, grijze snavel. Bij de mannetjes lopen brede witte strepen van boven beide ogen naar de achterkop, in de nek bijna bij elkaar komend. Hij heeft een gevlekte bruine borst, fijn gebandeerde grijze flanken, witte buik en van de rug afhangende zwart-witte sierveren. Het vrouwtje lijkt sterk op het vrouwtje Wintertaling maar is lichter met een lichtere keel, lichte snavelbasis en donkerder oogstreep die contrasteert met de witte wenkbrauwstreep. In de vlucht toont de Zomertaling zwaarder en met een langere nek dan de Wintertaling. De bovenvleugel van het mannetje is lichtgrijs, de spiegel donkergroen en aan beide zijden wit begrensd. De spiegel van het vrouwtje is donkergrijs met witte begrenzing. De roep van het mannetje is een wat droge ratel, varieert in toonhoogte. Het vrouwtje kent een zachte kwak.

Blauwvleugeltaling

-Anas discors-

Algemene kenmerken en (broed)biotoop:

De Blauwvleugeltaling is een algemene broedvogel in Noord-Amerika. Het winterareaal van deze trekkende soort strekt zich uit van de zuidelijke Verenigde Staten tot het zuiden van Zuid-Amerika. Geregeld verdwalen kleine aantallen in West-Europa. Het is een regelmatige dwaalgast in de late herfst, winter en het vroege voorjaar met een brede geografische verspreiding. Tot 2012 57 gevallen, daarna enkele per jaar. De Blauwvleugeltaling dankt zijn naam aan de lichtblauwe dekveren aan de voorrand van de vleugel. Dat kenmerk

is in alle seizoenen aanwezig, zowel bij de mannetjes als bij de vrouwtjes. De soort is daaraan dus in beide geslachten met zekerheid te herkennen. Het blauwe vleugeldek wordt door een smalle witte streep gescheiden van de groene spiegel langs de achterrand van de vleugel. De Latijnse soortnaam *discors* betekent 'tweedrachtig, verdeeld' en verwijst naar de witte sikkel tussen oog en snavel bij de mannetjes in prachtkleed. Blauwvleugeltalingen foerageren vaak 's nachts, steeds in ondiep water. Al grondelend vreten ze daar aan malse waterplanten. Daarnaast nemen ze drijvende zaden van het oppervlak op. Verder eet deze eend ook ongewervelde waterdieren, vooral weekdieren, insecten en kreeftachtigen. Vooral in de lente is het aandeel van zulk dierlijk voedsel in het menu groot. De voortplantingstijd begint in mei. De eenden krabben in de grond tussen de dichte begroeiing op de plasoevers nesten uit. Het vrouwtje bouwt een nest van gras, dat ze met dons bekleed. Intussen verdedigt het mannetje het territorium van het broedpaar. Dat blijft hij doen tot het vrouwtje haar eieren heeft gelegd en begint te broeden. Kort voordat de eieren uitkomen, laat hij het vrouwtje alleen. Het vrouwtje legt acht tot elf eieren, die ze in haar eentje uitbroedt. De jongen die na drie tot vier weken uit het ei komen, zijn nestvlieders. Blauwvleugeltalingen zijn in principe sociale vogels, die buiten de broedtijd meestal troepen vormen.

Herkenning: De Blauwvleugeltaling is in veel opzichten intermediair in uiterlijk tussen Wintertaling en Zomertaling. De kleur van het verenkleed is vergelijkbaar met die van de Wintertaling, meestal grijzer en kouder tonend dan dat van de Zomertaling. Het koppatroon is onderscheidend, a: de witachtige teugelvlek is meestal groter en duidelijker dan bij de Zomertaling. B: de oogring is zichtbaar gebroken wit. En c: het gezicht kent een zwakkere en minder opvallende wenkbrauwstreep dan bij de Zomertaling.

Blauwvleugeltaling.

De vleugel is zeer vergelijkbaar met die van de Slobeend. Het mannetje heeft een helder hemelsblauwe voorvleugel. In tegenstelling tot de Zomertaling heeft hij geen witte achterrand op de armpennen. De pootkleur is gelig, het helderst bij het adulte mannetje, maar valer groengeel bij de vrouwtjes en juveniele mannetjes. Het kleed van het vrouwtje is zeemkleurig met bruine vlekjes; alleen rond het oog en bij de snavelbasis is een beetje wit te zien. De vlucht van de Blauwvleugeltaling is snel en rechtlijnig, met koerswisselingen en een voor eenden hoge slagfrequentie. De oksels van beide geslachten zijn glanzend wit.

Dick Slaa

Bronvermelding:

Vogeldeterminatie - Keith Vinicombe, Alain Harris en Laurel Tucker.
Handboek vogels van Nederland - Luc Hoogenstein en Ger Meesters.
ANWB vogelgids van Europa - Lars Svensson.
Vogels van Europa - Editions Atlas.

Soort/ grootte	Typering/ habitat	Verenkleed man	Kop/ snavel man	Poten
Wilde Eend 01-12 50-65 cm	Algemene soort Standvogel	Roodbruine borst Blauw-violette spiegel	Groene kop met witte halsringGele snavel	Oranje
Krakeend 01-12 46-56 cm	Broedvogel Overwinteraar	Bruingrijze bovendelen Witte buik/ witte spiegel	Grijsbruine kop Grijze snavel	Oranje
Pijlstaart 09-04 51-66 cm	Trekvogel Overwinteraar	Grijs verenkleed/ witte borst en buik; lange puntige staart	Bruine kop met oplopende witte streep zijhals	Donker/ grijs
Slobeend 01-12 44-52 cm	Algemene soort Broedvogel	Witte borst/ kastanjebruine flanken en buik; groene spiegel	Donkergroene kop/ lange, zwarte spatelvormige snavel	Oranje
Smient 09-04 45-51 cm	Algemene winter-gast	Grijze bovendelen/ witte vleu-gel- streep; witte buik	Bruinrode kop/ geel voor-hoofd Grijsblauwe snavel, zwarte punt	Grijs
Amerikaanse Smient 45-56 cm	Dwaalgast/ broed-vogel Noord-Amerika	Borst en flanken bruinroze Witte achterbuik/ zwarte staart	Kleine snavel/ witte band voorhoofd Groene iriserende kop-streep	Donker
Wintertaling 01-12 34-38 cm	Overwinteraar Broedvogel	Grijze bovendelen/ lichte borst Geelwitte stuitzijden	Roodbruine kop met groene band Dunne, donkere snavel	Donker
Zomertaling 03-09 37-41 cm	Lange afstandstrek-ker Schaarse broedvo-gel	Rossig bruine rug/ blauwgrijze flanken; groene spiegel	Roodbruine kop met bre-de witte wenkbrauwstreep; grijze snavel	Grijs
Blauwvleugel-taling 36-40 cm	Dwaalgast/ broedvogel Noord-Amerika	Onderdelen zeemkleurig met bruine vlekjes; groene spiegel	Grijze kop met paarse weerschijn witte sikkelvlek voor het oog	Geel

Paartje Blauwvleugeltaling. 📷 *Marc Gottenbos*

Big Day 6 mei 2018

Op zondag 6 mei 2018 was het weer zo ver. De jaarlijkse Big Day stond weer op de agenda. In groepjes de Maashorst doorstruinen van 7.00 uur 's morgens tot 14.00 uur in de middag. Het groepje wat dan de meeste soorten heeft, verdient eeuwige roem (maar wel tot het volgend jaar). Met maar liefst vier groepen gingen we dit jaar op pad. Het was al warm en het zou nog warmer worden. De verwachting was dat het zo'n 25 tot 27 graden kon gaan worden. Of dit voor vogels te zien een nadeel heeft, valt nog te bezien. De vogelaar heeft gemiddeld wel een nadeel. De conditie van velen werd op de proef gesteld.

We vertrokken vanaf de telpost en hoorden al snel de Kwartel. Ook de Wulp liet zich nog net zien. Eerst de Drie Vennen bekijken. We scoorden een mooie Tapuit. De Bosuilen waren al uitgevlogen en konden dus niet genoteerd worden. We besloten van hieruit om richting de natuurbegraafplaats te lopen. Achteraf gezien, misschien niet de beste keuze. Ondanks dat we er een Kleine Plevier zagen, voegde dit gebied nu niet veel toe aan onze soortenlijst. Toch wordt dit gebied steeds fraaier en is beslist een bezoek waard. Van hieruit zijn we naar de Hofmansplassen gelopen, onderweg wel een Appelvink noterend, maar kwamen daar al vrij laat aan. Er werd helaas weer volop gecrost, zodat het een beetje tegenviel wat we konden noteren. Uiteraard waren de Oeverzwaluwtjes volop aan het bouwen, maar we misten hier toch de Huiszwaluwen. Op naar de Kanonsberg om daar de heidevogels te zien. Weinig roofvogels in de lucht en de Wespendieven waren ook nog niet aan het binnenkomen. Meestal hebben we wel een verrassing van een bijzondere soort, maar vandaag niet. Het centrale gebied hadden we nog niet bezocht en de tijd begon al aardig richting 14.00 uur te gaan. Toch kwamen we op tijd bij de telpost en werd de schade opgemaakt.
Onze groep kwam uit op 66 soorten. Op één groep na lag de score dicht bij elkaar. 64, 66 en 67 soorten. De terechte winnaarsgroep had maar liefst 73 soorten. Hulde aan John Hermans, Jos van der Wijst en Isidro Rendon.

Het winnende team. 📷 *Martien van Dooren*

Toch hadden we in totaal 85 soorten gezien. Een score die ook in andere jaren gehaald werd, echter zaten de groepen altijd veel dichter bij de totaalscore. Misschien toch het warmte-effect?
Hierbij alle waargenomen soorten: Aalscholver, Appelvink, Canadese Gans, Bergeend, Blauwe Reiger, Boerenzwaluw, Bonte Vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Boomleeuwerik, Boompieper, Bosrietzanger, Bosruiter, Braamslui-

per, Buizerd, Dodaars, Ekster, Fazant, Fitis, Fluiter, Fuut, Gaai, Geelgors, Gekraagde Roodstaart, Gele Kwikstaart, Gierzwaluw, Goudhaan, Grasmus, Grauwe Gans, Groene Specht, Groenling, Grote Bonte Specht, Grote Lijster, Havik, Heggenmus, Holenduif, Houtduif, Huismus, Kauw, Kievit, Kleine Bonte Specht, Kleine Plevier, Kneu, Knobbelzwaan, Koekoek, Koolmees, Kuifeend, Kuifmees, Kwartel, Meerkoet, Merel, Nijlgans, Oeverloper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Putter, Raaf, Ransuil, Rietgors, Roodborst, Roodborsttapuit, Scholekster, Sperwer, Spreeuw, Staartmees, Steenuil, Tapuit, Tjiftjaf, Torenvalk, Tuinfluiter, Turkse Tortel, Veldleeuwerik, Vink, Visdief, Waterhoen, Wilde Eend, Winterkoning, Witte Kwikstaart, Wulp, Zanglijster, Zwarte Kraai, Zwarte Mees, Zwarte Roodstaart, Zwarte Specht en Zwartkop.

Jan-Willem Hermans

Beide Martien van Dooren

Vogelwacht Winkel

Volop zomer!

Wij kunnen u helpen optimaal te genieten van dit mooie jaargetijde. Hier vindt u een kleine selectie.
Ziet u iets niet neem dan gerust contact op met de winkel: winkel@vogelwachtuden.nl of kijk op de website voor een uitgebreider overzicht www.vogelwachtuden.nl

ANWB Vogelgids van Europa

De klassieker voor het herkennen van vogels. Deze gids mag in uw boekenkast niet ontbreken. Alle Europese vogels staan erin. In de tekeningen staat aangegeven waar u voor de herkenning op moet letten. Ledenprijs **€ 27,50** (elders € 32,99)

Steltlopers van Europa

Is het eerste en meest complete Nederlandstalige handboek dat álle 82 Europese steltlopers beschrijft incl. dwaalgasten. Het boek bevat ruim 600 schitterende detailfoto's, complete soortbeschrijvingen waarbij de soorten met elkaar vergeleken worden, vliegbeelden, silhouetten en vogelgeluiden.
Ledenprijs **€ 40,-** (op bestelling, elders € 44,95)

Veldgids Diersporen

Het standaardwerk over diersporen! Geschreven door dé Nederlandse deskundige (en Vogelwachtlid!) Annemarie van Diepenbeek. Beschrijft sporen van de zoogdieren, vogels, amfibieën en reptielen van West-Europa. Ledenprijs **€ 27,00** (op bestelling, elders € 34,95)

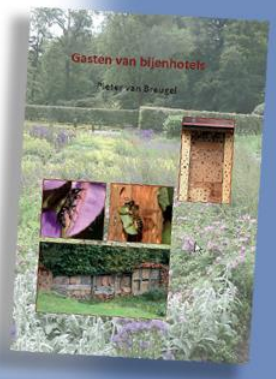

Gasten van Bijenhotels

Dit boekwerk beschrijft in detail hoe je een bijenhotel kunt maken. Ook beschrijft het uitvoerig welke 'gasten' er in komen logeren. Diverse soorten bijen en graafwespen bouwen er hun nestjes in, en daar komen weer verschillende roofdieren en parasieten op af. Dit levert vele uren kijkplezier op, en dat in eigen tuin! Prijs op aanvraag.

Wist u dat:
U altijd boeken kunt bestellen bij de winkel. Bijvoorbeeld van uw vakantiebestemming, over fotografie of speciale vogelsoorten.
Tip!
De winkel staat open voor suggesties van leden over artikelen, die in het assortiment opgenomen kunnen worden.
De Vogelwachtwinkel bevindt zich fysiek bij:
Koos Doorten
Kruisstraat 13, 5388 CH Nistelrode
Telefoon: 0412-650180

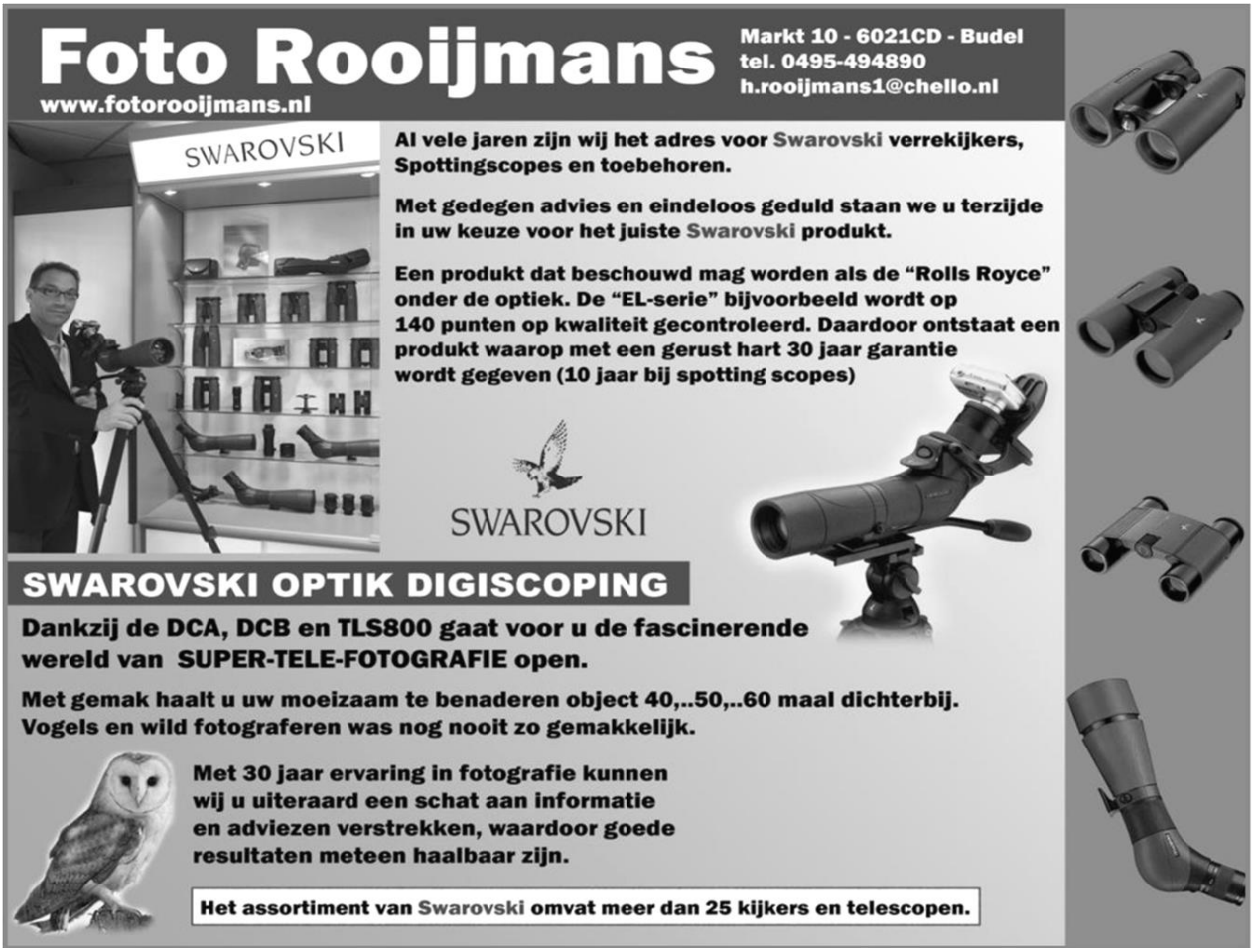
Foto Rooijmans
www.fotorooijmans.nl
Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl
SWAROVSKI
Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.
Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.
Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)
SWAROVSKI
SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING
Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van SUPER-TELE-FOTOGRAFIE open.
Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,..50,..60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.
Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.
Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Zoekt u een bepaald boek over vogels, vraag het ons!

Daarnaast een zeer uitgebreide algemene voorraad van 1.500.000 boeken met specialisatie op het gebied van natuur, oude zeldzame boeken, Nederlandse streekgeschiedenis, antieke prenten, plaatjesalbums, ansichtkaarten, schoolplaten en strips.

antiquariaat

VAN HOORN

IN- EN VERKOOP VAN BOEKEN,
PRENTEN EN PRENTBRIEFKAARTEN

Houtstraat 35, 6511 JK Nijmegen
024-3223772 van-hoorn@hetnet.nl
www.antiquariaatvanhoorn.nl

HONDEN & KATTEN SPECIAALZAAK UDEN

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	€ 34,00
20 kg Krokante brok:	€ 25,30
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	€ 31,50
20 kg Superieur Puppy brokjes:	€ 40,75
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	€ 27,75
20 kg Sensitive No Grain (hypoallergeen):	€ 43,30
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	€ 19,90

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

premium honden en katten voeders,
ZO'N KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

Meer informatie en VOORDELIG online-shoppen (> 1.000 artikelen):
www.4feedt.nl Of vraag een folder aan: 0413-266 398

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag advies én alles voor een voordelige prijs

OOK VOOR TUINONTWERP, AANLEG EN ONDERHOUD

De Kleuter tuincentrum

U zoekt een goede hovenier?

Die zijn vak verstaat en kennis van zaken heeft?

Laten we kennismaken!

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413- 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - **WWW.DEKLEUTER.NL**

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN
Telefoon: 0413–260907
Internet: www.libris.nl
E-mail: bertheijden@libris.nl

Bolk & De Bekker
ACCOUNTANTS ADVISEURS

Ons team van bedrijfsadviseurs staat voor u klaar!

Kwaliteit, Vertrouwen & Betrokkenheid

Velmolenweg 50
5404 LD Uden
0413-268343
uden@bolkendebekker.nl

Saffierborch 26
5241 LN Rosmalen
073-6422695
rosmalen@bolkendebekker.nl

www.bolkendebekker.nl

Hans Koster
NatuurFotografie

| Workshops | Cursussen | Reizen |
| Excursies | Lezingen |
| Foto op maat |

info@hknatuurfotografie.nl
06-53305526

www.hknatuurfotografie.nl

atriensis

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Zernikestraat 17
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Webite: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

Bief Select

Wij bieden u met zekerheid het beste rundvlees uit Nederland

FRANS KNOBBOUT
SLAGER

Drossaard 12, 5403 ET Uden
tel. 0413-267354
www.knobbboutslager.nl

foto de vakman
Uden - Wijchen

Echte foto speciaalzaak met internet prijzen

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

Deskundig advies lage prijzen

www.fotodevakman.nl
voor wie goedkoop een camera wil kopen....

- Loonbedrijf
- Transport
- Opzetstation

JK KANTERS UDEN

Duifhuizerweg 8
5406 TB Uden
Tel 0413 363785
Fax 0413 342047
info@kanters-bedrijven.nl
www.kanters-bedrijven.nl

Wim de Wilt
tweewielers

Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN

Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel. 0413-262780

de Bruin
verzekeringen

Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE
IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO, ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15
www.tonnywillemsen.nl

WILLEMSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemsen.nl

WOLF Garten · CRAMER · FERRIS · solo · WALKER MOWERS · DOLMAR · BRIGGS & STRATTON · SABO · Simplicity

- Verkoop van tuin- en parkmachines
- Tuingereedschap
- Beregening benodigdheden
- Reparatie van tuin-en parkmachines
- Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
- Veetondeuses scharen, messen, etc.
- Levering en verkoop Shell/campinggas
- Levering en verkoop petroleum/gasolie
- 24uur Tamoil tankservice

Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n bank/giro- of andere betaalcard

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo JUMBO

JUMBO supermarkten Super de Boer

"DE BESTE SUPERMARKT VAN BRABANT"

Jumbo, Roland de Laak

Drossaard 14-18
5403 ET UDEN
Telefoon: 0413-267837

COCK ULAND

de fietsenwinkel

Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088

Hans van den Heuvel

Machinale Timmerwerken

Voor al uw binnen- en buitendeuren

Leurke 2A
5427 EE BOEKEL

Tel.: 0492-323861
Fax: 0492-324013
Website: www.heuveldeur.nl

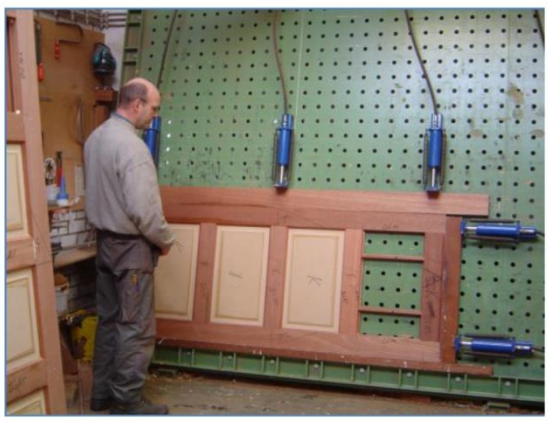

Kom kijken,
ontdekken én spelen

35 jaar

Kinderboerderij Uden

Artillerieweg 3, 5403 PB Uden
tel: 0413 - 250047

Open: ma-vrij vanaf 10.00 uur
za en zo vanaf 13.00 uur
Sluiting: zomer 17.00 uur
winter 16.30 uur
www.kinderboerderij-uden.nl

Bezoek onze website
GRAPHISET.NL

Graphiset
GRAFIMEDIA OP MAAT

Vogelwacht Uden e.o. is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels.

De belangrijkste doelstellingen zijn:
- Directe bescherming van vogels en hun biotoop;
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid;
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek;
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten met betrekking tot vogelstudie en inventarisatie.

Het clubblad ‘Het Bruujsel’ verschijnt vier maal per jaar en is beschikbaar voor alle leden.
De full-color digitale versie is beschikbaar op onze website: www.vogelwachtuden.nl